

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 52 (1833)

П'ятниця, 26 грудня 2014 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ЩОБ НОВИЙ РІК СТАВ РОКОМ СПРАВЕДЛИВОСТІ!

Фото В. Качули

ПРО ЦЕ В КРИМУ У СВЯТОГО МИКОЛАЯ ПРОСИЛИ УЧНІ ЗРАЗКОВОЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ СТУДІЇ «СВІТАНОК»

Можливо, цього року Святий Миколай і не завітав би до актових залів Кримського республіканського центру дитячої та юнацької творчості, та дуже вже його просили діти, які навчаються тут у зразковій театральній студії «Світанок». «Ой хто, хто Миколая любить», — співала дівчина. Вони і листи йому писали, і молитви читали: «Всеблагий отче Миколаю, великий і дивний чудотворце! Ти своїми молитвами лікував усяку недугу і болість, ти своїм заступництвом визволяв від певної смерті, ти своєю опікою відганяв біду. Широ блага-

емо тебе, скорого утішителя тих, хто в горі й потребах нинішнього життя: поспіши й до нас зі своєю поміччю, захисти нас і всіх людей! Великий угоднику і святителю Божий Миколаю, подай нам помічну руку і стань на охорону!».

І Святий Миколай зглянувся і завітав до юних театралів, привітав їх зі святом і подаруночки приніс, але спочатку попросив для нього і усіх глядачів показати, як же «світанківці» приготувалися до свята.

Переповнений глядацький зал — батьки, діти, вчителі, друзі, знайомі, і, звичайно ж, — наша помічниця й порадиця «Кримська світ-

лиця» також на це свято завітала. Адже вже стало традицією, що наприкінці року на свято Миколая учні зразкової театральної студії «Світанок» звітують про пророблену творчу роботу за півріччя.

До присутніх з коротким вітальним словом звернулася керівник студії «Світанок», заслужений працівник культури України Алла Володимирівна Петрова. Вона подякувала батькам за те, що підтримують традиції українського народу, проявляють толерантність і повагу. Адже в студії навчаються діти різних національностей і віроспові-

дань, і ось уже 21-й рік, саме стільки в Криму існує студія, свято Миколая Чудотворця тут відзначають усі разом — і діти, і дорослі.

На сцену вийшли учні середньої групи Карина Селютіна та Софія Веремеєнко і нагадали історію свята Святого Миколая: «За народним повір'ям саме в цей день Микола Чудотворець спускався на землю з небес і обходив увесь світ, допомагаючи знедоленим і відновлюючи справедливість». Саме відновлення справедливості в цей день просили студійці у Святого Миколая... (Продовження на 15-й стор.)

«УРОК ДОБРА» В РЕЗИДЕНЦІЇ СВЯТОГО МИКОЛАЯ

Дружина президента Марина Порошенко разом із дітьми Олександром, Євгенією та Михайлом відвідала Національний заповідник «Софія Київська», де взяла участь у відкритті фестивалю та резиденції Святого Миколая.

У рамках фестивалю пані Марина разом із дітьми —

переможцями обласних конкурсів дитячої творчості провела перший «Урок добра» в резиденції Святого Миколая. Ці заняття мають на меті збір святкової скрині дитячих виробів для воїнів-захисників України. Марина Порошенко разом з дітьми вишила хусточки-нафрамиці, тради-

ційний український оберіг, з фрагментом старовинної традиційної ручної вишивки «Восьмикутна Зірка». В народній символіці цей знак є незмінним символом любові, у християнстві — образ Вифлеємської зірки.

Промовляючи до дітей, Марина Порошенко наголосила: «Вчитися і вміти робити щось власноруч — це продовження вікових традицій наших пращурів. А в умовах буремних часів сьогодення вироби, зроблені власними руками, особливо дитячими, — це можливість проявити свою турботу, тепло і підтримку нашим військовим і тим, хто не має можливості відсвяткувати ці свята вдома, в оточенні близьких та рідних».

У Міністерстві культури України з ініціативи віце-прем'єр-міністра — міністра культури В'ячеслава Кириленка відбувся святковий захід до Дня Святого Миколая для дітей з родин вимушених переселенців, дітей загиблих в АТО та вихованців мистецьких шкіл. У дитячому святі також взяв участь учень київської

спеціалізованої школи № 155 Тимофій Ландрев, автор відомого анімаційного ролика на підтримку української армії «Україна переможе!».

Від імені міністерства дітей привітав із святом перший заступник міністра культури Ігор Ліховий.

(Продовження на 14-й стор.)

ВЕРХОВНА РАДА СКАСУВАЛА ПОЗАБЛОКОВИЙ СТАТУС

Верховна Рада України ухвалила президентський законопроект № 1014-3 «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості» за основу і в цілому. За це рішення проголосували 303 народні депутати.

«Агресія Російської Федерації проти України, незаконна анексія нею Автономної Республіки Крим, ведення проти нашої держави так званої «гібридної війни», військове втручання у східних регіонах України, постійний військовий, політичний, економічний та інформаційний тиск з боку Росії зумовлюють необхідність пошуку більш дієвих гарантій незалежності, суверенітету, безпеки і територіальної цілісності України», — йдеться у

пояснювальній записці до проекту закону.

За словами Президента України Петра Порошенка, оголошений у 2010 році позаблоковий статус не виправдав себе і він має намір повернути Україну на шлях інтеграції в євроатлантичний простір.

Крім того, Президент наголосив, що європейська та євроатлантична інтеграція — безальтернативний шлях для України.

Він також заявив, що питання про можливий вступ України до НАТО вирішуватиметься на всенародному референдумі.

Сполучені Штати підтримують політику приєднання до НАТО країн, що хочуть долу-

читися до спільних зусиль у забезпеченні євроатлантичної безпеки.

Про це заявила у вітторок представник Держдепартаменту США Марі Харф, коментуючи прийняття парламентом України рішення про позаблоковий статус, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Ми повністю підтримуємо політику відкритих дверей (Північноатлантичного альянсу — ред.), — зазначила Харф.

Вона зауважила, що політика НАТО залишається послідовною, і «країни, готові зробити свій внесок у безпеку Євроатлантичного простору, вітаються для подачі заявок на членство».

Кожна заявка буде розглядатися, підкреслила Харф, і будь-яке рішення щодо потенційного членства в НАТО, у тому числі стосовно України, прийматиметься країнами Альянсу.

ВИЗНАННЯ НЕЗАКОННОЮ ПЕРЕДАЧУ КРИМУ УКРАЇНІ БУДЕ НІКЧЕМНИМ З ЮРИДИЧНОЇ ТОЧКИ ЗОРУ

Міністерство закордонних справ України розглядає заяви голови Ради Федерації Федеральних зборів РФ Валентини Матвієнко щодо підготовки законопроекту, яким планується визнати незаконним рішення Політбюро про передачу Криму Україні в 1954 році, як чергову спробу пошуку додаткових аргументів у виправданні анексії Криму.

Як передає кореспондент УНІАН, про це сказав речник МЗС Євген Перебийніс. «Вважаємо, що заяву Матвієнко варто розглядати не більше, ніж чергову спробу пошуку додаткових пропагандистських аргументів у виправданні анексії Росією Криму», — сказав Є. Перебийніс.

Він зазначив, що законопроект, у разі його прийняття, буде нікчемним з юридично-правової точки зору. «Він також буде нікчемним з точки зору міжнародного права, адже ніякий новий російський закон не скасує численні міжнародні документи, на яких є підпис Росії, та які визнають належність Криму Україні», — сказав Є. Перебийніс.

ОКУПАНТИ ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ В'ЇЗД ДО КРИМУ ПЛАТНИМ

Уряд РФ, яка окупувала Крим, хоче зробити платним перетин кордону з Кримом, ввівши спеціальний збір. Це нібито компенсує збитки Кримської залізниці (КЖД) у зв'язку з відмовою «Укрзалізниці» платити за проходження поїздів територією півострова, ввівши спеціальний збір при перетині кордону. Про це пише газета «Коммерсант» з посиланням на компетентні джерела.

Розмір збору для пасажирів та вантажовідправників поки не визначений, але за інформацією видання може йтися про приблизно 800 рублів з людини.

Проблеми у КЖД виникли у зв'язку з відмовою «Укрзалізниці» відраховувати підприємству гроші за курсування українських поїздів територією півострова. В результаті на нараді у віце-прем'єра Дмитра Козака, який курирує Крим, було запропоновано, щоб недоотримани КЖД суми доплачували пасажирів і вантажовідправників.

Голова КЖД Андрій Каракулькін підтвердив виданню, що «таке протокольне рішення є», але зазначив, що розпоряджень з цього приводу до них не надходило. У Мінкриму «Коммерсанту» порадили звернутися за роз'ясненнями в Мінтранс, але там на запит газети не відповіли. (УНІАН)

УКРАЇНА ВІДНОВИЛА ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ КРИМУ

У середині листопада Росією Крим був повністю відключений від електропостачання. Україна після кількох годин повного припинення поставки електроенергії до Криму відновила електропостачання півострова. Як передає кореспондент УНІАН, про це на засіданні уряду сказав міністр енергетики і вугільної промисловості Володимир Демчишин.

«Сьогодні зранку було відключено Кримський півострів, після чого, буквально нещодавно, підключення електроенергії було повернуто, і ми сподіваємося, що споживачі в Криму дотримуватимуться тих лімітів, які були узгоджені у договірному режимі між компанією «Укрінтеренерго» і «Крименерго», — сказав він.

«Там є чіткі вимоги щодо обсягу, який вони споживають, щодо потужності. Тому будь-яке надспоживання обмежуватиметься», — додав міністр.

Окрім цього, як зазначив Демчишин, у разі застосування виялових відключень електроенергії на українській території, розроблено план відключень по території Криму, а також по території зони АТО.

Нагадаємо, весь анексований Росією Крим був відключений від електропостачання: повністю знеструмлено Сімферополь, надходить інформація про відсутність світла в Джанкою та інших кримських міст. Знеструмлений Крим занурюється в справжній хаос, особливо це помітно на дорогах півострова, де не працюють світлофори.

ВСЯ НАДІЯ НА ДОЩІ...

Дефіцит води в Криму нині може бути вирішений тільки за рахунок рясних дощів та інших опадів. Про це на прес-конференції в Сімферополі повідомив чиновник, призначений окупантами на посаду міністра комунального господарства.

«Молюся Богу, щоб на півострові було якомога більше дощів і снігу, щоб водосховища Криму заповнилися», — повідомив він журналістам.

За його словами, питання опріснення морської води в Криму є непевним. По-перше, це дуже дорогий проект: «Один кубометр опріснення води буде коштувати не менше 1 долара». Крім того, повідомив він, деякі експерти називають таку воду «мертвою» і «кримське суспільство може нас не зрозуміти».

За словами «міністра», його відомство збирається освоїти більше 700 млн. рублів з федерального бюджету РФ, що виділяються на «зниження водовтрати» в Криму. Кошти будуть витрачені на реконструкцію та ремонт водогонів у Керчі, Феодосії, Старому Криму.

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Вітаю Вас з наступаючим Новим Роком! Щиро бажаю Добра і здоров'я! Наснаги і сили! Терпіння і часу! Ми передплачуємо «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» і читаємо із задоволенням цю перлинку життєвої снаги, мудрості, добра і любові! Дай, Боже, Вам і надалі тримати таку високу планку, утримувати і стверджувати українські цінності, ідею, дух і СЛОВО! Ми з Вами! ЩАСТИ НАМ УСІМ!

Завжди ваша — Наталя ВОЛОШКО, м. Київ

Дорога редакціє «Кримської світлиці»! Сердечно вітаю вас з Новим 2015 Роком і Різдом Христовим! Зичу усім родинного тепла і затишку, творчих звершень, успішних проектів! Божого благословення на єднання України і перемоги Добра над Злом! Нехай на українській землі та в наших душах запанують Мир, Любов, Гідність! Слава Україні! Уклін «Кримській світлиці»!

З глибокою повагою — Наталя ГУМНИЦЬКА, м. Львів

ПЕТРО ПОРОШЕНКО ЗАКЛИКАВ ДЕРЖАВИ СВІТУ ПРИЄДНАТИСЯ ДО БОРОТЬБИ УКРАЇНИ ЗА МИР ТА СВОБОДУ

2014 рік змінив як українців, так і європейців, заявив Глава держави під час традиційного передноворічного дипломатичного прийому для керівників дипломатичних місій та представників іноземних держав. За словами Президента, рік, що минає, став роком викликів для усього світу з відстоювання гідності і свободи.

Петро Порошенко наголосив, що Український народ бореться зараз за свою свободу, гідність і можливість іти обраним шляхом. Українці вже заплатили за свою свободу дуже високу ціну. Говорячи про анексію Криму, Глава держави заявив: «Ми ніколи не змирились з таким розвитком подій. Боротьба за повернення Криму триватиме доти, доки не буде відновлено справедливості та історичну правду».

Президент подякував країнам за підтримку України, зокрема Сполученим Штатам Америки за прийняття Акта на підтримку свободи України, а також Канаді, Японії, Австралії та європейським країнам. «Боротьба України за свою незалежність, територіальну ціліс-

ність, суверенітет стала моментом істини в наших відносинах з державами світу», — наголосив Президент.

Петро Порошенко зазначив, що європейська та євроатлантична інтеграція — безальтернативний шлях для України. Саме тому він запропонував на розгляд Верховної Ради законопроект про відмову від позаблокового статусу України. «Приналежність до Європи є єдиною можливою формою існування держави Україна», — заявив Президент, зазначивши, що підписання у 2014 році Угоди про асоціацію з ЄС стало стратегічним кроком, і влада буде робити все можливе, щоб провести реформи та імплементувати Угоду.

Президент звернувся до присутніх послів з проханням підтримати Україну. «Я звертаюся до всього світу: прошу приєднатися до нас у нашій боротьбі. Приєднайтеся до України у її справі — справі миру, реформ та утвердження людської гідності та свободи», — закликав Глава держави.

Прес-служба Президента України

СКАЖИ МЕНІ, ХТО ТВІЙ ДРУГ...

КРИМ ЗБИРАЄТЬСЯ ПЕРЕЙНЯТИ ДОСВІД ЗІМБАБВЕ...

Зімбабве готова поділитися з анексованим кримським півостровом досвідом життя в умовах санкцій з боку країн Заходу.

Про це заявив міністр довілля, водних ресурсів і клімату Зімбабве Сейвіор Касукувере, який прибув у суботу, 20 грудня, в Сімферополь, передає російський «Інтерфакс».

«Ми готові поділитися з вами досвідом, накопиченим у нас впродовж 14 років

життя під санкціями», — сказав Касукувере на зустрічі з Аксьоновим. На думку міністра, життя в режимі санкцій принесло Зімбабве ряд економічних проблем, пов'язаних з торгів-

лею і відносинами з міжнародними кредитними організаціями, але водночас дозволило державі «виявити приховані резерви економіки й об'єднало громадян Зімбабве».

«ВЛАДА» КРИМУ ВВЕЛА КАТЕГОРІЮ «ВОРОЖІ ЗМІ»

Засоби масової інформації, які не визнають законною окупацію Криму, не повинні працювати на території півострова.

Про це на прес-конференції в Сімферополі заявив самопроголошений «прем'єр-міністр» Криму Сергій Аксьонов, повідомляє місцевий ресурс «Крыминформ».

При цьому він заявив, що в Криму можуть працювати будь-які ЗМІ, в тому числі й опозиційні. «Моє ставлення до опозиційних ЗМІ: будь ласка, будь-яку точку зору треба обговорювати, але ті, хто не визнає російську державність, нашого президента, ті, хто дає

надію на повернення Криму до складу України, я вважаю, що це — ворожі ЗМІ, тобто вони так чи інакше на території півострова працювати не повинні», — сказав Аксьонов.

Росія негласно ввела війська й анексувала український Крим у березні цього року, скориставшись складною політичною ситуацією в Україні після революції.

Після цього Росія організувала локальний конфлікт на Донбасі, кількість жертв якого оцінюється ООН майже в п'ять тисяч. Сотні тисяч людей стали вимушеними переселенцями.

МОНЕТ МЕНШЕ, ЗАТЕ ЯКІ! (АБО БАЧИЛИ ОЧІ, ЩО КУПУВАЛИ...)

У Криму почали видавати зарплату монетами, на яких увічнена анексія півострова Росією. Про це розповіли працівники заповідника, які побажали залишитися неназваними, передає сайт «Крим.Реалі».

На монетах у 10 рублів зображений півострів з

датою «референдуму» і «Ластівчине гніздо» з написами: «Російська Федерація» і «Республіка Крим».

При цьому працівники поскаржилися на те, що «замість новорічної премії або «13-ї зарплати», як це було раніше, працівникам видали голий оклад, навіть без обов'язкових стиму-

люючих надбавок». «Завдяки цим надбавкам зарплати співробітників заповідника виходять на середній рівень для працівників культури, про яких активно звітує керівництво. Але в підсумку люди отримали від 1500 до 6000 рублів, залежно від окладу», — розповіли співробітники установи. Більше того, за їхніми словами, таку зарплату обіцяють виплатити не раніше кінця січня...

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудоий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

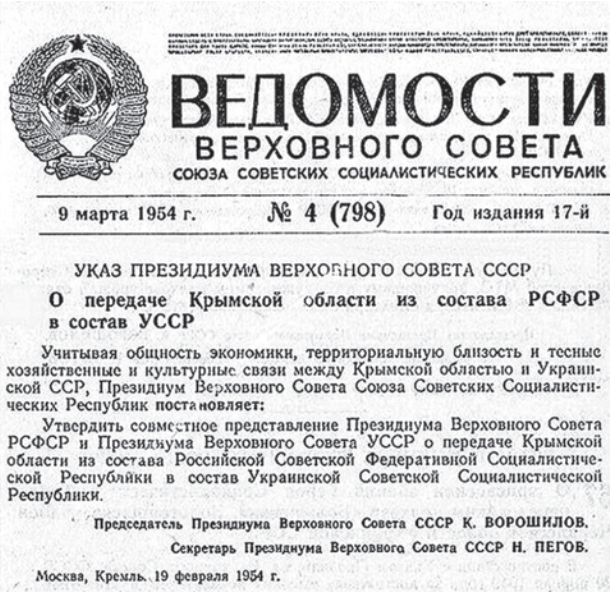

РОСІЯ ВИРІШИЛА ВИЗНАТИ НЕДІЙСНИМ «ПЕРЕБУВАННЯ КРИМУ В СКЛАДІ УКРАЇНИ»

У Росії Рада Федерації займається підготовкою законопроекту, який визнає недейсним перебування Криму в складі України до окупації 2014 року. Про це повідомляє «РИА Новості» з посиланням на спікера Ради Федерації Валентину Матвієнко.

«Проведений нами аналіз рішень, прийнятих у 1954 році про передачу Кримської області зі складу РРФСР до складу Української РСР, говорить про незаконність цього волюнтаристського акта, який був прийнятий з порушенням чинних конституцій і законодавчих процедур. Тому в Раді Федерації ми почали підготовку законопроекту, в якому передача Криму визнається такою, що не має юридичної сили і пра-

вових наслідків з моменту прийняття», — сказала Матвієнко на зустрічі президента РФ з представниками обох палат.

При цьому Матвієнко не уточнила, чи розглядається визнання недейсними таких «волюнтаристських» актів, як передача до складу Росії Шахтинського і Та-

ганрозького округів у 1924 році або входження до складу РРФСР Карелії, Печори, Туви та Східної Пруссії.

Також невідомо, чи будуть визнані недейсними побудовані ресурсами УРСР Північно-Кримський канал та інші об'єкти інфраструктури Криму. (УНІАН)

ВИЗНАННЯ ПЕРЕДАЧІ КРИМУ УКРАЇНІ НЕЗАКОННОЮ МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ДО ВІЙНИ ПО ВСЬОМУ ПЕРИМЕТРУ РОСІЇ

Російський історик, філософ і релігієзнавець Андрій Зубов вважає пропозицію голови Ради Федерації Валентини Матвієнко визнати незаконною передачею Криму до складу УРСР в 1954 році юридично неадекватною спробою Росії виправдати свої дії заднім числом. Про це він заявив в інтерв'ю виданню gordonua.com.

«Заява Матвієнко не вкладається в рамки як міжнародного права, так і здорового глузду. Рішення про передачу Криму було прийнято в іншій державі — Радянському Союзі, двома республіками. Відповідно, нинішня Російська Федерація до нього має шонайбільше стосунок продовжувача», — сказав історик.

Він нагадав, що в Радянському Союзі багаторазово відбувалися передачі тих чи інших територій від однієї союзної республіки до іншої і створювалися нові союзні республіки. Наприклад, Казахстан і Киргизстан були створені зі складу Російської

Федерації, Таджикистан — зі складу Узбекистану. З Росії Білорусі в 1929 році були передані Вітебська і Могильовська області. Карелія, яка була незалежною, оголошена Карело-Фінською Радянською Республікою, а потім була включена до складу Російської Федерації.

«Якщо ми будемо вважати рішення радянської влади законними, значить, всі ці дії законні. Якщо ж ми будемо вважати їх незаконними, значить, всі ці дії незаконні, включаючи і саме створення РСР в 1922 році», — додав А. Зубов.

Побоюванням щодо спроб Росії виправдовувати злочини «заднім числом» він пояснює раптові візити глав Білорусі і Казахстану в Київ.

«Я вважаю, що дії, які запропонувала Матвієнко, абсолютно незаконні і паплюжать остаточно наші Законодавчі збори. Також вони відкривають небезпечний прецедент, який може призвес-

ти до війни на території пост-радянського простору. Не тільки між Україною і Росією, але практично по всьому периметру нинішньої Російської Федерації», — резюмував А. Зубов.

Андрій Зубов — радянський і російський історик, релігієзнавець і політолог, доктор історичних наук. Колишній професор МДІМВ (МГІМО), звільнений з університету за відкрити незгоду з окупацією Криму.

(УНІАН)

ХОРОША МІНА ПРИ ПОГАНІЙ ГРІ: ПІДСУМКИ ЩОРІЧНОЇ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЇ ПУТІНА

Президент РФ Путін провів щорічну велику прес-конференцію для російських та іноземних журналістів, яка стала вже десятою на його посту глави держави. Путін за три години відповів на 53 запитання, які поставили 38 російських та іноземних журналістів. Під час прес-конференції багато часу було приділено економічній ситуації в країні, відносинам із Заходом, а також ситуації в Україні.

Про ситуацію в економіці

Коментуючи ситуацію в російській економіці, Путін заявив, що її стан спровокований зовнішніми факторами, натякаючи на провину Заходу.

«Звичайно, сьогоднішня ситуація спровокована зовнішніми факторами, перш за все. Але виходимо з того, що нами багато не зроблено з того, що планували зробити, і ми говорили про те, що повинні зробити з диверсифікації нашої економіки протягом практично попередніх 20 років. Зробити це було досить складно, якщо взагалі можливо з урахуванням саме ось цієї сприятливої в даному випадку зовнішньої економічної кон'юнктури, коли гроші в основному бізнес намагався вкладати туди, де можна було отримати максимальний і швидкий прибуток», — сказав Путін у ході великої прес-конференції.

Про курс рубля

Після катастрофічного обвалу курсу рубля і подальшого його невеликого укріплення за день до прес-конференції Путін все ж висловив сподівання, що тенденція зміцнення рубля збережеться.

«Сподіваюся на те, що сьогоднішнє-вчорашнє зниження курсу іноземної валюти і підвищення вартості національної — рубля — збережеться. Чи це можливо? Можливо. Чи можливе зниження цін на нафту, і чи буде це впливати на національну валюту і, відповідно, на всі інші показники? Так, можливо», — сказав президент у четвер у ході прес-конференції, цитує РІА Новості.

Також Путін зазначив, що Росії в гіршому випадку знадобиться два роки на вихід із кризи.

«Зростання світової економіки буде зберігатися. Темпи знижуються, але зростання точно буде. Економіка буде зростати. І наша економіка вийде з сьогоднішньої ситуації. Скільки на це потрібно часу? При найнесприятливішому збігу обставин, я ду-

маю, що два роки», — сказав Путін.

Про утиски Заходу

Вся прес-конференція російського лідера була просякнута антизахідною риторикою. За його словами, на Заході вирішили, що вони — імперія, а решта — васали.

«А система ПРО поряд з нашими кордонами — це хіба не стіна? Ніхто не зупинився. В цьому ж головна проблема сьогоднішніх міжнародних відносин — наші партнери не зупинилися, вони вирішили, що вони — переможці, що вони тепер — імперія, а всі інші — васали, яких потрібно дотискати», — сказав Путін.

Про діалог з бойовиками

Путін зазначив, що економічна блокада Донбасу — шлях безперспективний.

«Замість того, щоб почати з ними хоч якийсь політичний діалог, спочатку почали застосовувати правоохоронні органи, міліцію. Коли це не вдалося, почали застосовувати армію. Коли і це не вийшло — сьогодні намагаються вирішити питання теж силою способом за допомогою економічної блокади. Вважаю, що цей шлях абсолютно безперспективний, шкідливий для долі державності України і для українського народу», — сказав Путін.

Про санкції і націю

Він зазначив, що санкції проти Росії — не «розплата за Крим», а плата за бажання зберегтися як нація і цивілізація.

«Ні, це — не розплата за Крим, це — плата за наше природне бажання самозберегтися як нація, як цивілізація, як держава», — сказав він, відповідаючи на запитання, чи є ситуація з російською економікою «платою за Крим».

Про тайгу, поросят і ведмеда на ланцюгу

Крім того, в ході прес-конференції Путін традиційно порівняв Росію з ведмедем.

«Що б ми не робили, завжди зустрічаємо проблеми, опонування, боротьбу з на-

ми. Нескінченно. Я на Валдайському клубі проводив порівняння. Якщо ведмецю нашому посидіти спокійно, не ганяти поросят по тайзі, може, йому дадуть спокій? Не дадуть. Завжди його будуть намагатися посадити на ланцюг», — сказав Путін.

Продовжуючи аналогію, глава держави заявив, що якщо Заходу це властиво, — «Мишці тут же вируть зуби і пазури», під якими очевидно маються на увазі російські сили ядерного стримування.

Про Порошенка

Путін зазначив, що він разом з Порошенком був ініціатором зустрічі у Мінську, і глава України налаштований на врегулювання.

«Безумовно, Президент України, звісно, хоче врегулювати ситуацію, у мене немає сумнівів, що він прагне до цього. Але він там не один. Зараз чуємо заяви посадових осіб про те, що потрібно чи не «воювати до кінця», що це може призвести до якоїсь загальноконтидентальної кризи. Чуємо багато войовничих заяв», — сказав Путін.

Про допомогу бойовикам

За словами Путіна, Росія буде продовжувати надавати допомогу «населенню Донбасу» так само, як вона це робить зараз, — відправляючи гуманітарні конвої, заявив у четвер президент Росії Володимир Путін на щорічній прес-конференції. При цьому Путін забув, що ці конвої давно не доходять до простого населення, і є, по суті, способом постачання бойовикам провізії і палива.

«Ми, звичайно, будемо допомагати людям (Донбасу — ред.), як ми це робимо зараз. Ви знаєте, що вже десятиліття гуманітарний конвой направляється», — заявив президент.

Про п'яту колону

Президент Росії Володимир Путін, відповідаючи на запитання про загадуваний ним раніше термін «п'ята колонна», назвав дуже тонку грань між опозицією й «п'ятою колоною», зазначивши, що останні відстоюють інтереси іншої держави.

«Межа між опозиціонерами та «п'ятою колоною», вона внутрішня, її важко побачити ззовні. У чому вона полягає? Опозиціонер, навіть дуже жорсткий, до кінця бо-

реться за інтереси своєї батьківщини, а «п'ята колонна» — це так, ті люди, які виконують те, що продиктовано інтересами іншої держави, і їх використовують як інструмент для досягнення чужих нам політичних цілей», — сказав Путін на великій прес-конференції.

За його словами, російська влада не займається цкуванням людей, які виступають проти її політики.

«Хочу вас запевнити, що ніякою організацією цкування щодо людей, які не згодні з нашими діями, скажімо в Україні, в Криму, чи з якихось внутрішньополітичних питань, ніхто з офіційних органів влади, представників органів влади не займається», — сказав Путін.

Про Україну

Журналіст у толстовці з написом «Укроп» запитав Путіна про «каральну операцію Росії на сході України».

Путін заявив, що якби Захід своєчасно закликав організаторів «державного перевороту» в Україні до порядку, то громадянської війни в цій країні не було б.

«Я вневний, що якби така позиція була зайнята, то зараз не було б ні громадянської війни в Україні, не було б численних жертв. Наші колеги зайняли іншу позицію», — сказав Путін на великій прес-конференції.

Також він заявив, що правда в ситуації з українським конфліктом — на боці Росії, а не Заходу.

«Я вважаю, що ми маємо рацію в ході української кризи. Я вже про це говорив, що це наші західні партнери не мають рації», — сказав Путін.

Про особисте життя

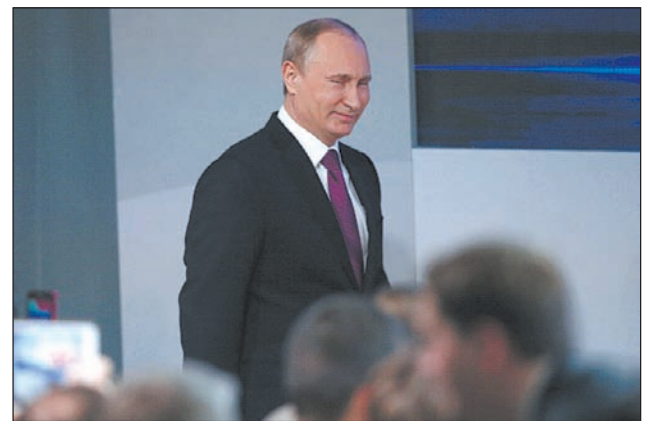
Путін заявив, що з особистим життям у нього все нормально.

«Все в порядку в мене, не турбуйтеся», — сказав глава російської держави.

За його словами, з колишньою дружиною у них добрі і дружні відносини, вони регулярно бачаться, і з дитьми він теж зустрічається, хоча не так часто, як хотілося б.

Про Чечню

Під час підсумкової прес-конференції президента РФ Володимира Путіна йому поставила запитання відома телеведуча і журналістка «Дождя»

Ксенія Собчак, на що російський лідер відповів, звертаючись до свого прес-секретаря Дмитра Пескова: «Навіщо ти дав слово?»

Собчак згадала про недавні події в Грозному і поцікавилася у Путіна, чи буде він захищати тих жителів Чечні і їхніх родичів, яких ще до суду почали вважати винними і спалювати їхні будинки. Також журналістка нагадала Путіну про так звану «п'яту колону» і фейкові сюжету про Україну на федеральних каналах РФ і поцікавилася у президента, чи ділить він росіян за «бандерлогів і його соратників».

Про російських військових і найманців в Україні

Путін заявив, що як верховний головнокомандувач РФ несе відповідальність за відправку російських солдатів і бойовиків в Україну.

«Що стосується того, хто і за що несе відповідальність: у нас в Росії, власне кажучи, як і майже в будь-якій президентській республіці, за все відповідає президент. А що стосується військовослужбовців, — за їхню долю відповідає верховний головнокомандувач, звертаю увагу, у нас це — одна і та ж особа»,

— сказав Путін, відповідаючи на запитання УНІАН, скільки РФ відправила російських військових воювати в Україні, і що б Путін хотів сказати родичам загиблих російських солдатів і офіцерів.

«Всі люди, які за покликом серця виконують свій обов'язок або добровільно беруть участь у бойових діях, в тому числі і на «південному сході України, не є найманцями, тому що за грошей не отримують», — сказав Путін.

Про новий термін

Путін заявив, що рішення про те, чи балотуватися на наступний термін, він буде приймати за результатами роботи в країні і на президентському, і на урядовому рівні, але це робити рано кому б то не було.

«Рішення про президентські вибори 2018 року приймати рано кому б то не було, треба наполегливо працювати в інтересах громадян Російської Федерації, а за результатами і за настроєм у суспільстві можна буде зробити висновок про те, кому йти на вибори в 2018 році», — сказав Путін.

УНІАН

ДЕПУТАТ ДЕРЖДУМИ ПРО ВІДПОВІДІ ПУТІНА: «НЕХАЙ СПУСТИТЬСЯ З НЕБЕС НА РОСІЙСКУ ЗЕМЛЮ»

Депутат Держдуми Валерій Рашкін зізнався, що прес-конференція Володимира Путіна справила на нього гітлічне враження «відсутністю політичної волі до вирішення внутрішньоросійських проблем».

Рашкін процитував відповідь Путіна на запитання про зарплату глави «Роснафти» Ігоря Сечіна. «Зарплати Сечіна не знаю. Я, чесно кажучи, навіть своєї власної зарплати не знаю — приносять, я її складаю, навіть своєї відповіді, навіть не рахую», — заявив президент Росії Володимир Путін під час спілкування з журналістами, повідомляє «Росбалт».

За словами Рашкіна, Путін ще раз показав, що влада і капітал живуть у зовсім іншій реальності, ніж простий народ. «Володимир Путін навіть не вважав за потрібне якийсь прокоментувати репліку журналістки про кричущу соціальне нерівність і убогість, в якій живуть наші люди похилого віку, пенсіонери, прості люди. Замість цього президент зарозуміло заявив, що навіть не рахує свою зарплату», — зазначив депутат...

Правозахисники б'ють на сполох: з 1 січня 2015 року, після завершення терміну дії на території анексованого півострова «перехідного періоду», кілька тисяч жителів Криму можуть опинитися під загрозою депортації.

У коментарі для сайту «Крим.Реаліті» правозахисниці Кримської польової місії з прав людини Олександра Криленкова зазначила, що група людей, які на момент проголошення Криму частиною Російської Федерації через різні причини не мали або не встигли отримати документи, що дозволяють їм жити на території України, — громадянство, вид на проживання, — зараз стикаються із серйозними труднощами при оформленні свого права жити на півострові.

Серед найбільш уразливих виявилася група репатріантів, які переїхали до Криму на постійне місце проживання за останні півтора року. За оцінками правозахисників, таких людей на території Криму нараховується від трьох до чотирьох тисяч.

«У структурах Федеральної міграційної служби (ФМС) людям з цієї категорії в усній формі часто говорять про те, що з 1 січня щодо них може бути застосована депортація, оскільки завершується дія перехідного періоду», — розповідає О. Криленкова зі слів своїх підопічних.

За інформацією правозахисниці, проблеми найчастіше виникають через непрофесійні дії представників міграційної служби Росії в Криму. Якразово ілюстрацією подібного випадку стала історія родини Оксани Толмачової із села Ярке поле Кіровського району, про яку «Крим.Реаліті» писали раніше.

У січні 2014 року Оксана разом з чоловіком приїхала до Криму з Узбекистану з метою купити нерухомість.

Залишивши завдаток за придобаний будинок у Кіровському районі, вони поїхали назад для того, щоб продати решту нерухомості й приїхати до Криму на постійне місце проживання. Сім'я повернулася вже в травні разом з дітьми та літніми батьками.

«За цей час тут почали діяти вже російські закони. З перших же днів співробітниця ФМС стала говорити нам: навіщо ви приїхали, у вас тут

єсть з шести осіб. Оксана Толмачова звернулася за допомогою до правозахисників. Зі своєю проблемою вона також відвідала громадську приймальню «Держкомнацу» Криму.

«Мені нікуди було їхати, і тому я боролася», — говорить вона.

Адвокат сім'ї Еміль Курбедінов раніше повідомив у коментарі для «Крим.Реаліті», що з метою скасування рі-

за наполегливою рекомендацією співробітників місцевого відділення ФМС виїхав за межі півострова і спробував в'їхати ще раз. При цьому, як з'ясувалося, він став порушником положення, згідно з яким більшість іноземців перебувають на території Росії без віз можна тільки упродовж 90 днів.

«Схожа доля може спіткати й інших іноземних громадян, які мали дозвіл на проживання або дозвіл на тимчасове проживання, хоча фактично жили в Криму роками. Українське міграційне законодавство набагато ліберальніше за російське. Доля цих людей нас також турбує», — зазначили в польовій місії з прав людини.

Правозахисники радять: всі взаємодії, листування з Федеральною міграційною службою проводити в письмовому вигляді й отримувати письмові підтвердження змісту документів або отримання відмов. Оскільки часті випадки усних відмов, які неможливо потім оскаржувати в судовому порядку. У випадку, якщо співробітники ФМС відмовляються видавати підтвердження про отримання документів у письмовому вигляді, їх можна надіслати поштою з повідомленням відправника про отримання. При цьому не можна піддаватися на вмовляння співробітників ФМС виїжджати за межі Криму, наприклад, у Херсонську область, а всі розгляди слід проводити на території півострова.

Нагадаємо, раніше голова «Держкомнацу» Заур Смирнов запевнив «Крим.Реаліті», що жорсткі заходи до вимушених порушників російського міграційного законодавства з-поміж репатріантів, зокрема виселення з території Криму, застосовуватися не будуть.

ЯК НЕ СТАТИ ЖЕРТВОЮ ДЕПОРТАЦІЇ В НОВОМУ РОЦІ?

все одно нічого не вийде. Вона нас постійно відправляла у Херсонську область. Але я знайшла підставу, адже батьки моєї мами були депортовані, і подала документи. Але співробітники міграційної служби все одно щоразу зустрічали нас дуже неприємно», — згадує Оксана Толмачова. За її словами, родині довелося пережити кілька неприємних епізодів за участі правоохоронних органів.

«Перед святом Курбан-Байрам до нас прийшов дільничний, склав протокол, потім нас покликали до дільниці, куди ми прийшли разом з дітьми. Там нас протримали майже до десятої години вечора. Дільничний склав протокол, який я відмовилася підписувати. На що дільничний мені сказав: «Куди ви подінедетеся?». Тоді залакувавши вони змусили нас підписати протокол», — розповідає жінка.

13 жовтня цього року відбулося засідання Кіровського районного суду, який ухвалив рішення про виселення з Криму сім'ї, що скла-

дення Кіровського райсуду була подана апеляція.

«Це рішення районного суду було ухвалене з порушенням норм процесуального та матеріального права. Зокрема, членам сім'ї ставилося у провину порушення порядку реєстрації, але за законом Російської Федерації обов'язок з реєстрації іноземних громадян покладений на приймаючу сторону».

Як підсумок, наприкінці жовтня апеляційний суд Феодосії скасував рішення Кіровського райсуду. Крім того, за словами Оксани Толмачової, співробітниця ФМС, яка погрозувала сім'ї депортацією, була звільнена.

Разом з тим, у родини залишається низка невирішених проблем. Наприклад, через тривалу тяганину з ФМС батьки Толмачової упродовж восьми місяців не можуть оформити пенсії.

Однак не всі подібні історії мають відносно щасливий фінал. У Кримській польовій місії розповідають про одного жителя Криму без українського паспорта, який

ЄВРОСОЮЗ ОФІЦІЙНО ОПРИЛЮДНИВ САНКЦІЇ ЩОДО КРИМУ

Затверджені Радою ЄС обмежувальні заходи Євросоюзу щодо Криму й Севастополя оприлюднені в «Офіційному журналі» ЄС. Про це інформує Радіо «Свобода».

«18 грудня Рада ЄС ввела додаткові санкції у сфері інвестицій, послуг і торгівлі з Кримом. З 20 грудня інвестиції у Крим чи Севастополь заборонені: європейці і компанії з ЄС не можуть більше купувати нерухомість у Криму, фінансувати кримські підприємства», — йдеться в повідомленні.

Крім того, туристичним операторам ЄС не дозволяється пропонувати туристичні послуги в Криму чи Севастополі. Зокрема, європейські круїзні судна не заходять до порти Криму, за винятком екстрених випадків. Це також стосується всіх європейських суден. Водночас документ передбачає, що вже укладені контракти на круїзи до анексованого Криму можуть і далі виконуватися до 20 березня наступного року. Захід запровадив низку санкцій проти Росії через анексію Криму та її роль у дестабілізації ситуації на континентальній частині України.

«Є ПІДСТАВИ ГОВОРИТИ ПРО РЕЛІГІЙНУ ДИСКРИМІНАЦІЮ В КРИМУ»

Питання свободи віросповідання в Криму є дуже складним. Про це в інтерв'ю для порталу Цензор.НЕТ заявив Блаженніший Святослав (Шевчук), предстоятель Української греко-католицької церкви.

«Богу дякувати, що там немає бойових дій. Але неодноразово було сказано, що українські церкви та інші конфесії знають певного тиску. Нещодавно так звана кримська влада видала закон, відповідно до якого всі церкви та релігійні організації мають поновити свою реєстрацію. Там є вимоги, які дуже важко виконати. Наприклад, необхідно вказати свою вищу структуру на території Російської Федерації. Якщо такої нема, для того, щоб отримати право на існування в Криму, необхідно пройти релігійнонауку експертизу в Москві. Де-факто, це є закон про ліквідацію церков, які не підпадають під уявлення про лояльність до влади, котра там існує. Зокрема, останніми тижнями починають порушувати питання націоналізації церковного майна. Тому є всі підстави остерегатися того, що з 1 січня 2015 року наші громади в Криму можуть бути просто зняті з реєстрації, а майно — націоналізоване. Тому є підстави говорити про релігійну дискримінацію», — розповів Блаженніший Святослав.

На запитання, чи зможуть священники УГКЦ правити богослужіння поза межами храмів у разі націоналізації майна церкви в Криму, предстоятель відповів: «Якщо навіть священник залишиться на місці і відправлятиме богослужіння приватно в квартирі, такі зібрання вважатимуться нелегальними з точки зору так званої кримської влади. А відповідно — підпадуть під юридичні санкції».

НСЖУ ПРИПИНИЛА ДІЯЛЬНІСТЬ СВОЄЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В АР КРИМ

Пленум Національної спілки журналістів України (НСЖУ) більшістю голосів ухвалив 18 грудня рішення припинити діяльність Кримської регіональної організації НСЖУ. Про це повідомляє прес-служба Співки. Подальшу долю Кримської регіональної організації керівні органи НСЖУ розглядали під час проведення пленуму та секретаріату Співки 17-18 грудня.

НСЖУ нагадує, що 1 червня в Криму з ініціативи колишнього очільника кримської організації Співки Людмили Хорошилової було проведено установчі збори із заснування на території півострова осередку Співки журналістів Росії (СЖР), після чого було проведено позачергові збори Кримської організації Національної спілки журналістів України (НСЖУ), на яких було прийнято рішення про ліквідацію організації. Однак жодних документів про ці кроки від кримчан до центрального офісу Співки не надійшло. НСЖУ засудила такі дії керівництва кримської організації, натомість запропонувала журналістам із Криму, які не бажають втрачати зв'язків зі Співкою, перереєструватися у Київській регіональній організації НСЖУ.

Під час засідання секретаріату Національної спілки журналістів також обговорювалося питання подальшого функціонування Донецької та Луганської обласних організацій. Зокрема, головний юрист НСЖУ Тетяна Котюжинська поінформувала, що у зв'язку з прийняттям Указу Президента та рішення Ради національної безпеки і оборони про припинення діяльності держустанов у Донецькій та Луганській областях, виникають питання щодо подальшого функціонування організацій Співки.

20 грудня так зване Міністерство внутрішньої політики уряду анексованого РФ Криму опублікувало інформацію про церемонію нагородження преміями «Журналіст року», серед яких були члени НСЖУ і заслужені журналісти України. Повідомлення по це було опубліковане у Facebook Незалежної медіапрофспівки України. («Телекритика»)

ШКОЛЯРІ ВВАЖАЮТЬ КРИМ УКРАЇНСЬКИМ

Більшість українських школярів вважають Крим, незважаючи на окупацію Росією, територією України, яку потрібно повернути до складу держави. Про це свідчать результати соціологічного дослідження Інституту Горшеніна «Україна очима дітей», повідомляє LB.ua.

Зокрема, на запитання, що вони думають про Крим, 41,7% школярів заявили, що це — територія України, яку потрібно повернути. 23,6% учасників опитування заявили, що Крим — окупована Росією територія. 6,7% школярів ідентифікували кримчан як людей, які зрадили країну, 5,3% опитаних назвали півострів етнічною територією кримських татар.

Відносно Росії — 42,6% школярів дотримуються негативної думки. Так, 25,4% школярів заявили, що це — країна з поганим президентом, який зомбує все населення, 15,6% — сказали, що це — країна-агресор. Майже 10% школярів впевнені, що Росія раніше була братською країною, а тепер стала ворогом.

Дослідження проводилося в серпні 2014 року Інститутом Горшеніна спільно з МДЦ «Артек-Карпати». Дітям було запропоновано написати письмово роботу на певні теми. Загалом у дослідженні взяли участь 1050 школярів 4-11 класів з усіх областей України. Обробка дитячих творів здійснювалася методом контент-аналізу.

АНЕКСОВАНА ПАМ'ЯТЬ

В КИЄВІ ОБГОВОРИЛИ, ЯК ЗБЕРЕГТИ КРИМСЬКОТАТАРСЬКІ СВЯТИНИ

У Києві відбувся «круглий стіл» на тему: «Пам'ятки історії та культури кримських татар». Під час обговорення були порушені питання відновлення та збереження пам'яток культури корінного народу Криму, які, на думку учасників дискусії, перебувають під загрозою знищення в умовах анексії півострова. «Круглий стіл» був приурочений до 700-річчя найстарішої в Україні мусульманської культурної споруди — мечеті хана Узбека, розташованої в місті Старий Крим.

У «круглому столі» взяли участь історики, активісти кримськотатарського національного руху, а також представники профільних органів влади.

Заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу Аслан Омер Киримли, виступ якого відкривав обговорення, висловив думку про те, що сучасні події в Криму є продовженням анексії Криму, здійсненої Російською імперією наприкінці XVIII століття.

«Цей період ознаменувався для нас руйнуванням наших культурних і духовних цінностей. Сьогодні ми збралися для того, щоб продовжити процес відновлення і відродження наших культурних цінностей», — сказав заступник голови Меджлісу.

Також він висловив надію на те, що мечеть хана Узбека, якій цього року виповнилося 700 років, буде відновлена і відреставрована найближчим часом.

Історик Гульнара Абдуллаєва нагадала присутнім про історію цієї культурної споруди. За її словами, мечеть хана Узбека, що відкрилася в 1314 році, мала нелегку долю.

«Після депортації кримських татар 1944 року мечеть опинилася в моторошному запустінні й лише дивом збереглася від руйнування. У 1979 році тут почав реставраційні роботи археолог Марко Крамаровський. Саме він звільнив старий будинок, який використовувався як склад», — сказала дослідниця.

На думку Г. Абдуллаєвої, сьогодні мечеть хана Узбека, як й інші культурні споруди кримських татар, не захищена від посягань з боку російської влади.

«Ми вже можемо спостерігати неприємну картину того, що невідомі підрядники кілька років тому розрили некрополь поруч зі Старим Кримом. Це — місце, шановане місцевими жителями. Колись там була стара тюрбе Кемальата — чоловіка, який проповідував іслам у XIII столітті. Сьогодні цей курган практично знищений», — зазначила історик.

На думку координатора організації «Земляцтво кримських татар» Ельвіна Кадирова, у сформованих умовах важливо приділяти увагу відновленню культурних споруд кримських татар, які перебувають на території материкової України.

«Ми маємо розуміти, що за найжахливіших подій у Криму те єдине, що може залишитися у нашого народу, — це культурні об'єкти на материковій частині України. Адже тут також жили наші предки», — сказав Е. Кадиров.

Однак, за його словами, на континентальній частині країни збереглася тільки одна мечеть, до будівництва якої

мали відношення кримські татари. Вона розташована в Дніпропетровську, і процес її відновлення вже запущений.

«Існують історичні документи, що підтверджують її кримськотатарські корені. З ініціативи лідера кримськотатарського народу Мустафи Джемільєва були зроблені перші кроки з відновлення мечеті», — сказав представник кримськотатарського земляцтва в Києві.

Присутній на «круглому столі» перший секретар посольства Туреччини в Києві Фатіх Остюрк запевнив присутніх, що проблеми анексії Криму і кримських татар є важливими елементами зовнішньої політики його країни.

«Туреччина продовжує підтримувати відновлення і збереження культурно-історичної спадщини кримських татар і в Криму, і за його межами. Історія — це дуже важливо. І сьогодні це ще важливіше, ніж будь-коли», — сказав дипломат.

На завершення «круглого столу» його учасники вирішили зібрати всі доповіді, які прозвучали, та опублікувати їх у вигляді журналу.

Олексій СКРИПНИК (Радіо «Свобода»)

НАДІЯ ВІД СВЯТОГО МИКОЛАЯ

Сьогодні вже непрості придбати святкову листівку без готового вітального тексту — безмежно графоманського віршика, який має замінити ваші особисті думки, почуття, те, що рветься саме із вашого серця, коли кожне слово має свій особливий смисл і особливу енергетику.

Але цього не взяли до уваги горе-підприємці в 90-ті роки минулого століття, які вирішили, що їм видніше, що б ви хотіли побажати своїм родичам, друзям, коханим. Нещодавно моя мати була змушена привітати таким недолугим віршиком своїх правнуків-близнюків з 20-річчям. Та хлопці, яким невідомий автор порекомендував «чаруй, блистай и восхитай», попросили стареньку дописати хоча б кілька слів своєю рукою — хотіли зберегти на пам'ять її живе слово, бачити її почерк, за яким можна дізнатися так багато про особистість людини.

Саме цим — своїм індивідуальним почерком, настроєм і емоціями, злетом фантазії і майстерністю рук маленьких кримчан і позначилися десятки малюнків і сотні ручних виробів, які були відібрані серед робіт учнів загальноосвітніх, недільних і художніх шкіл, православних гімназій і ліцеїв та інших дитячих закладів Криму для участі у виставці «Від святих Миколая до Хрещення Господнього», що відкрилася 19 грудня 2014 року в приміщенні Кримського етнографічного музею.

Важко було визначитися з лідерами в номінаціях «Святкова листівка», «Малюнок» та «Іграшка», як це пропонувала адміністрація музею, аби нагородити дітей після закінчення Різдвяних свят, бо, щоб взяти на себе таку відповідальність, треба

було б провести тут не один робочий день, розглядаючи усі ці дивовижні, яскраві, оригінальні вироби.

Ось зображення святих Миколая із бісеру. Хіба воно не варте першого місця? А ось ялинка, в якій замість гілок рельєфні позолочені шишки. Ви вже бачили щось подібне? Я — ні. А ця ялинонька — із пофарбованого пуху. Така легка, дмухни — і полетить. Інші — з паперу, ниток, стрічок, кульок, взагалі невідомо із чого, сяють, переливаються, й кожна із них — ексклюзив. Тут і Сніговички та Снігуроньки, і конячка, що везе Діда Мороза, і засніжені хатинки. Найбільшу, найголовнішу ялинку теж прибирали усім миром. Серед зайчат, клоунів, черевичків та повітряних кульок є й «іменинниця» — вівця, яка символізує наступний рік. Та ще й не одна, а ціла отара. І всі такі між собою несхожі: у якоїсь — пряме руде довге волосся, як у модниці, а у якоїсь навіть не каракуль, а справжні бублики.

Є виліплєні цілі сюжетні сценки, переважно пов'язані з народженням маленького Ісуса. Найгарніший вертеп ще й прикрашено крихітними, мов бісер, електролампочками, що сяють, ніби ота звізда — передвісниця нової ери в житті людства.

Не заперечую, можливо, фабричні вироби і прикраси й досконаліші, але за ними стоїть лише стомлена щоденною стандартною працею людина, якій швидше хочеться додому. То що вона може вкласти у зроблене на фабричному обладнанні? З індивідуальними виробами все по-іншому, у них зовсім інший енергетичний заряд. Тому й оглядаєш їх із таким задоволенням і хвилюванням, тому й охоплює святковий настрій.

Адже все це робиться не за зарплату, а нібито спеціально для тебе. А що може бути дорожчим за людську увагу? Аби не потонули ми зовсім у сірій буденності, попри негод, приїхали на свято дітлахи навіть із села Кольчугіне і привезли з собою вірші та пісні. Вірші читали учні Кольчугінської недільної школи, скромно одягнені, дівчатка — в хусточках, як і личить православним. А співав вокальний ансамбль «Калина». І не «калінка-малінка», а калина як один із провідних українських символів, й пісні він привіз з собою українські — про Святого Миколая та Різдво.

І цей український ансамбль був тут не єдиний. Одразу після привітань дітей зі святом представниками Міністерства культури, керівництвом музею та ієреєм Денисом імпровізована сцена розцвіла вишиванками. Фольклорний різновіковий ансамбль «Світлиця» заспівав колядок, шедрівок, показав передноворічну сценку з головною героїнею — козою.

Володимир Денщиків (у центрі)

За лічені хвилини діти передали атмосферу усього новорічно-різдвяного циклу в традиційній українській народній версії.

Хочеться сподіватися, що цей ансамбль збережеться і надалі, і що російські приспівки, які з'явилися в його репертуарі на догоду дню, не витіснять все інше. А працівники етнографічного музею посприятують тому, щоб українські мистецтво та фольклор і надалі були запитані в кримському суспільстві.

Цього дня у музейників було ще одне свято — вперше після багаторічного ремонту відкрилася нова зала, де і проходила виставка. Поміж тим, любителі культурних сенсацій поспішали не сюди — їх цікавив інший музей — Художній, де у той же час відбувалося відкриття виставки ікони, виготовленої із лляної нитки. Бо це й дійсно явище унікальне не тільки в межах Криму, але й у всьому світі. Не вкладається в голову, але Володимир Анатолійович Денщиків — насправді єдина у світі людина, яка працює в техніці макраме-колажу, створюючи з допомогою мільйонів вузликів святі лики, у всякому разі, про наявність конкурентів невідомо.

Випускник Київського театралного університету, який 35 років віддав сцені російського драмтеатру, що в Сімферополі, майже стільки ж часу Володимир Анатолійович займається і виготовленням ікон, тож, працюючи в тісному контакті з Українською православною церквою, перш ніж взятися за працю, він поститься, готується до цього духовно.

Його виставки експонувалися в Німеччині, Австрії, Угорщині, Україні, Росії та інших країнах. Він — народний артист України, заслужений діяч мистецтв Криму; зараз, після повернення виставки із Москви, вирішується питання і про присвоєння йому високого звання Російською Федерацією.

Про Володимира Анатолійовича говорять ледь не як про святого, принаймні як про людину, котра, завдяки своїм таланту і працелюбству, виділяється навіть серед найобдарованіших. І нагородою для нього, на думку заслуженої художниці України і Криму Тетяни Шевченко, теж має бути унікальне, ще не існуюче звання, щось на кшталт «Гордість нашої» або «Гордість Республіки».

Особливо захоплюється художниця іконою Святого Луки у виконанні Володимира Денщикова, можливо, тому, що в дитинстві, ще за життя святих, їй довелося разом з бабусяю побувати на його останніх проповідях, а пізніше — на похованні.

Директор Художнього музею Ларина Кудряшова теж зізналася, що сприймає Володимира Анатолійовича і його творчість як диво. І важко збагнути, що це диво — людина із плоті і крові, та ще й вражена тяжкою хворобою. Нещодавно майстер зазнав другого інсульту (після першого тимчасово відбиравало руку) і під час презентації був змушений сидіти у спеціальному кріслі. Згідно з офіційними даними, лише п'ята частина людей після такої хвороби повертається до активного життя. І хіба ж не диво, що саме за останній рік після пережитого майстер подарував своїм прихильникам дев'ять робіт — найбільше за увесь відповідний час своєї

творчості, хоч і не обійшлося тут без допомоги дружини Наталії та племінника Данила, які називають себе його учнями.

Побажання Володимиру Анатолійовичу шонайшвидшого відновлення здоров'я звучали у кожному виступі. Не сумніваюся — цього широко хотіли і всі присутні, які вшент заповнили залу, а при виході розкупували фотографії унікальних ікон.

Не буду намагатися їх описати. Ця техніка поєднує в собі пишність, вишуканість і виняткову скромність; як ніяка інша, передає об'ємність кожного штриха. Вона — вже не малюнок, але ще і не скульптура і, звичайно ж, найближча до вишивки або ж мозаїки в однорідній пастельній гамі, але насправді її важко з чимось порівняти.

Як наслідок такої виставки — почуття особливої гордості за людину, ту саму, яку, здавалося б, вже не відмити від бруду гріховних дій і прагнень. І починаєш знову вірити в те, у чому майже повністю зневірився, особливо останнім часом, — в розум, чесність, здоровий глузд, Божественне начало, що притаманні моїм землякам. З радістю приймаю цей дарунок від Святого Миколая, навіть якщо він не надійніший за повітряну кульку і вже завтра може розчинитися в сірому зимовому небі...

Тамара СОЛОВЕЙ

Незважаючи на війну, не випадково 27 листопада 2014 року у Львові відбулися дві дводенні міжнародні науково-практичні конференції з мирної проблематики. На одній обговорювалася проблема економічної регіональної політики, на другій — розвиток туризму в Україні, в т.ч. — місті Лева. Для переконання в їхній актуальності, у невідповідності їхнього часового збігу, паралелі і меридіані проведення, участі та співорганізації Львівської міськради наведу слова одного з учасників — академіка НАН України Е. М. Лібанові: «Аби регіональна політика була ефективною, вона мусить зосередитися не на багатьох, а на двох-трьох пріоритетах. На них місцеве керівництво для збільшення потенціалу повинно, власне, з максимальною ошадливістю використовувати наявні ресурси, специфіку регіону у масштабі розвитку всієї національної економіки. У цьому сенсі геніальне за умов глобалізації — регіональним, децентрованим, що більше загомілковим не буває. Навпаки, воно набуває ширшої соціалізації, сприяє інтеграції міст і регіонів, творенню соборної України як єдиного цілого, залучаючи націю до здобутків світового співтовариства. Очевидно, що окремими регіонами наша Вітчизна в ЄС не вступатиме. З іншого боку, — події в Криму, на сході країни свідчать, що немає в Україні речей далеких, всі ми пов'язані універсальними цінностями розвитку. І на цьому шляху геніальне, створене нами, само стає глобальною цінністю людства, інкорпорує нас, українців, у цивілізаційне розмаїття планетарних багатств; рівно ж, — атестуючи та віддзеркалюючи рівень наших власних соціальних-економічних, науково-технічних, культурних, екологічних та інших досягнень. Мудрість, мабуть, у гармонізації бінарного захисту людини і нації».

Чи зберігаємо для людства загальнонаціональні цінності в пріоритетах регіональної політики?

Наведена думка відомого вченого за умов російської агресії проти України набуває дедалі більшої ваги. Адже нині актуалізуються проблеми дій соборних (децентрованих) і регіональних (відцентрованих) сил, спекуляції останніх федералізацією країни замість розв'язання потреби удосконалення децентралізації місцевого самоврядування та, найголовніше, проведення регіональної політики в системі стратегічних завдань загальнонаціонального виміру. Без належної уваги до ідеологічних засад державотворення в загрозливих умовах, без чітко сформульованої національної ідеї як стратегії (програми) дій в рамках «Стратегії-2020», без удосконалення регіональної політики в системі факторів розвитку вітчизняної економіки, реалізації її євроінтеграційних векторів та приєднання до колективних систем міжнародної оборони України не зможе побудувати національне, духовно-інтелектуальне, демократичне, культурно багате, креативно-інформаційне модерне суспільство з активними горизонтальними і вертикальними зв'язками, інноваційно-динамічною системою вітчизняної освіти, науки, економіки тощо. Саме довгострокова стратегія має забезпечити українському народові соборність як нації, а окремі особистості як громадянину — зберегти національну ідентичність, надати умови і можливості всебічної самореалізації, соціалізації та досягнення гідного рівня життя, безпеки, охорони здоров'я, відпочинку тощо. Зміни, суспільні трансформації і реформи мають спиратися на духовно-інтелектуальний, гуманістично-ідеологічний стрижень.

За період Незалежності чинні українські уряди певною мірою, точніше за залишковим принципом, займалися розвитком науки, освіти, культури, медицини, охорони фізичного здоров'я населення та іншими сферами, які традиційно входять, власне, в сферу т.зв. сьогодишньої гуманітарної політики. Проте ця політика ніколи ні у Львові, ні в Україні не охоплюва-

ла ідеологічний спектр державотворення: якість інформаційного простору, його контент, розвиток і захист українськості «на нашій — не своїй землі», національну гордість і соціальну психологію титульного народу, його небажання прогинатися перед асимілятором, природне право мати свою «рідну хату», в якій «правда, й сила, й воля». Не враховувалися важливість аксіології (системи цінностей) вибору вектора євроінтеграції, семантику (зміст, смисл, сенс) національної ідеї та семіотику (знакова система) пам'ят-

но, найсправедливіших судах і нині на парковій землі, що придбана буцімто дружиною депутата, за високою огорожею, куди не має доступу навіть керівництво парку, користуючись передвиробною зайнятістю голови міста п. Садового, цинічно і нахабно відновив роботи нульового циклу. Спішить закласти фундамент. Шлагбауми знято, знову кран і шум машин. Спійть спокійно, — Герої за волю України, Небесної Сотні та АТО!

Ключ самопомогі — не до полеглих героїв, або Детектор брехні не лише для Садового

Дивно, навіть не віритися, що це відбувається у Львові, де нібито націєцентрична, демократично обрана влада, домінують євроінтеграційні унастрої, де, здавалося, народні слуги справді ведуть пошуки місця (а не далі демонструють піарну імітацію патріотизму) для увічнення пам'яті героїв Небесної Сотні. «Самопоміч» стала парламентською партією, її представники очолюють у ВР комісію з міжнародних відносин, а в себе під носом, у центральному парку Львова, не бачать не-

Степан ВОВКАНИЧ,
доктор економічних наук,
професор, провідний науковий співробітник
Інституту регіональних досліджень НАН України

ГЕНІАЛЬНЕ, ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНЕ — РЕГІОНАЛЬНИМ НЕ БУВАЄ

ників її подвижникам, народним героям минулого і сьогодення. Ніхто серйозно не задумувався і достатньо не робив, аби, нарешті, воїстину усунути із докілья країну чужу постімперську антиукраїнськість щодо назв областей, міст (Кіровоград, Свердловськ), вулиць, площ, кафеєтеріїв тощо (в Києві площа Новоросійська, варенична — «Катюша»). Яке майбутнє докілья творимо для нащадків: українське, європейське чи неоімперське з путінськими сленгами «русского мира»? Ідеологічний спектр державотворчих процесів акумулює не лише ціну, а й цінності — духовні, культурні, освітні. Мовчанням про це — зраджується Бог.

Чи не збайдужіли львів'яни?

Власне, почну з проблем української семіотики та подій далеких, до майданних і львівських. Понад десять років я у львівській та центральній пресі звертаюся до громадськості з приводу стану іншого відомого куточка Львова, який нібито мали б знати всі, бо називається — центральний Парк культури і відпочинку ім. Б. Хмельницького. Справа не в тім, скільки в ньому культури і відпочинку, скільки розпарцельованої та вже приватизованої, не казатимемо утаємничено проданої землі. Корупція в Україні і в парках не відпочиває. Річ у двох виразно видимих місцях міського парку, які одразу впадають в око його відвідувачів. Перше, — це місце перед входом у парк з боку вулиці Вітовського, де ще на початку Незалежності урочисто і пафосно було встановлено знаковий камінь з викарбуваним написом: «Борцям за волю України» у тому сенсі, що тут, на цьому місці, скоро буде встановлено справжній пам'ятник. Друге, — це там, де неподалік головної — найширшої алеї парку — самочинно розібрано дитячий Планетарій. А на його місці олігархом — депутатом Львівської обласної ради від Партії регіонів Балашем — викопано великий котлован і розпочато будівництво. На щастя, завдяки протестам громадськості, в т.ч. на шпальтах «КС», будівництво напередодні «Євро-2012» вдалося зупинити. Навіть забрали будівельний кран. Однак всесильний галичанський регіонал не спішив розбирати зведну огорожу і рекультивувати зруйновану зелену паркову зону, відновлювати екологічний дизайн. Ба більше, розпочав епопею в наших, звис-

подобства із захопленням землі. Хіба не зрозуміло, що полегли герої самі собі вже допомогти не можуть? Коли ж олігархи будуватимуть героєм стели, а не собі — вилли? Хіба в керівництві Львовом немає політичної волі, механізмів, аби це їм пояснити! Де ж давно обіцяний закон про люстрацію, аби застосувати його щодо суддів, які не припиняють безлад? А може, всі кругом — надто практикуючі грошо-виги «християни», і активні — заодно, власне, за що?!

Саме під цим кутком хочу ширше і глибше подивитися на проблему вшанування героїв України, що віддавали життя за її свободу і незалежність впродовж великого відтинку історії, власне, загинули за буття нації, якій нині знову загрожує російський окупант. Але чи справа лише в зовнішньому ворогові, чи тільки він — російський та, власне, хіба лише зовнішній? Чи це не відбувається не без допомоги нещодавніх носіїв георґівських стрічок, триколов — різних внутрішніх п'ятиколонників, що нині знов у ВР? Хіба ще кілька місяців тому вони не пачкувалися навколо сочень пам'ятників Леніну в Криму, Луганську, Донецьку, Харкові тощо? Зрештою, чи ми як нація належно шануємо своїх героїв, що відстояли нашу свободу, культурні цінності, українськість на Революції Гідності, і нині гинуть у боротьбі з нерівним ворогом? Чи не страшніший — внутрішній?

Чому не шануємо борців за волю України?

Парадоксально, але Україна досі не має концептуального монумента борцям за її волю, який велично в камені чи в металі оспівав би звитяги національно-визвольних змагань корінного народу проти різних зайд — поневолювачів. Особливо криваво-жорстоким для долі України було шойно минуле ХХ сторіччя, яке охоплює бої УНР проти російського більшовизму, українсько-польську війну 1918-1919 років, післявоєнну «пацифікацію», німецько-нацистську та радянську окупацію часів Другої світової війни. Наскрізім і домінантним свідченням чужоземного свавілля і насилля над українською нацією була смертельна печать потрійної окупації, яку один агресор поперед другого спішив поставити на зранене тіло України. Чи не найбільшою мірою потрійна оку-

пація України і масовий національно-патріотичний рух опору притаманні добі боротьби УПА.

Отже, відкриття монумента, що відображає боротьбу українського народу проти потрійної окупації, — це не просто пошана загиблих за Україну, це не лише обов'язок сущих. Це — символічний знак живим і ще ненародженим, які будуть і будуватимуть соборну європейську Україну. У цьому контексті борець за волю України — поняття унікально-питоме, котре, по-перше, не всі народи мають, а спадкоємці імперій — й поготів. По-друге, його глибинна символічність та концептуально-соборний сенс можуть бути втілені та всенародно возвеличені в пам'ятнику як знаку високих смислів боротьби українських патріотів проти окупації. Це стосується не лише нинішніх подій на сході України. Це раз і назавжди може утихомирити закордонний, а відтак — і внутрішній п'ятиколонний галас, що за помахом чийсь руки час від часу виникає на рівному місці, як це було, приміром, після присвоєння Бандері, Шухевичу звання «Герой України», напередодні 70-ої річниці трагічних подій на Волині. Чи загострення протестів проти «обижених»

Луганської чи Донецької «народних республік», інтелігентно поантиукраїнському зомбували ностальгійних п'ятиколонників, готуючи ґрунт для «декомпозиціонування» України та вторгнення банд терористів. Ніхто не сподівався, що Росія вдарить у спину Україні. І Богдан думав, що москаль з козаком добром ділитиметься. Не так сталося, як гадалося, Богдане, — пророче звертався Шевченко до Хмельницького. І не з нашої вини. Український народ, спливаючи нині кров'ю, ще більше переконався, що колишні «дружні» обійми насправді були міцними удавками його свободи. Спротив Майдану імперському зросійщенню, бажання стати вільними у такому ж вільному європейському співтоваристві прискорило вигнання пристосуванців, злодіїв і грабіжників України. Це викликало і викликає в українофобів найбільшу лють і страх. Боротьба за волю і права України як суверенної держави — це головна відмінність справжніх націоналістів-патріотів від найманців Кремля, ростовських вигнанців, подружок і кумів Путіна — піарників, сепаратистів та ошуканців Української Національної Ідеї (УНІ), а не її подвижників, як вони себе величають. Вони — це самосакралізована людська ниць, яку олігархи, корупціонери, злодії та інші су-

б'єкти девіальної поведінки намагалися за допомогою ідеології «русского мира» і награбованих грошей вмонтувати навечно в іконостаси донецькі, а відтак усієї України. Не регіональною політикою вони займалися, не «онаучуванням» виробництва, а «одонечченням» України.

Попри те, патріотизм російськомовних в АТО свідчить, що табачникам разом з комуністами не вдалося «донецьким» нав'язати, що вони буцімто кормлять усю Україну, а галичани — не українці та взагалі, окрім них, — індустріально-розвинених, залишилися лише «узкая прослойка украиноязычной интеллигенции». Однак, на жаль, ідеологією державотворення ніхто не займався. Чи не тому нині запитуємо: де ж оспівані в славетному пам'ятнику безпосередній герої — ці юнаки та юнки, що добровільно йшли заради волі України, її національної ідеї на явну смерть? Чи нинішньому молодому поколінню можна показати прекрасний народний пам'ятник, який би комплексно віддзеркалював історичні реалії: проти якого розмаїття ворожих сил боролися і борються зараз — ще живі і вже мертві герої — січові стрільці, крутяни, холодноярці, діти батька Волошина, вояки УПА? Де той величний монумент, що його основним концептом і компонентом є дух, патріотизм і завзяття молодих у боротьбі за Незалежність України проти трьох хижих орлів? А чи можна його побудувати у Львові, якщо регіональним пріоритетом стає будівництво вилли місцевим князьком у парковій зоні?!

Факт і фактор потрійної окупації
Незаперечним є факт: патріоти України на своїй рідній землі захищали її від трьох імперських хижих орлів: німецького зі свастики, російського з роздвоєною головою (хоча він тимчасово прикривався кривавою зіркою) і буцімто білого, але не менш кривавого — загарбницького польського з королівською короною. Всі загарбники програли, і Ангели на вершині побудованої незалежною Україною скульптурної композиції мають переможно трубитися, розносячи по світу славу нескореним борцям.

Я не знаю, скільки Ангелів має бути, як трагічну потрійну колонізацію України символічно виразити — за допомогою кровопивців-орлів чи трьох абстрактних кубів, модерних стел чи інших художніх засобів — це завдання митців, і не мені про це судити.

(Закінчення на 7-й стор.)

Але твердо переконаний: семантичне навантаження встановленого величного монумента має бути таким, щоб кожному мешканцю і гостеві Львова було зрозуміло: а) не ми, а нас на нашій землі намагалися жорстоко поневолити (полонізувати, онічечити, зросійшити), себто позбавити національної автентичності і гордості; б) потрібна колонізація була тотальною і дуже нищівною з боку всіх згаданих ворожих суб'єктів і в усіх сферах життєдіяльності корінної титульної нації; в) і останнє, якщо такий пам'ятник був би зведений всупереч економічній, а ще більше — морально-духовній кризі в головах за добровільні пожертви українців, спроектований на громадських засадах творчими духовно-інтелектуальними скульпторами, архітекторами, інженерами, як це зробили лучани, спорудивши толокою пам'ятник Олені Пчілці, то нинішніх євроінтеграційних обструкцій Україні в Бухаресті чи перед Віденським самітом — просто не було б з боку ні внутрішніх п'ятиколонників, ні ззовні. Але це все вже історія, з якої маємо винести певні корисні для сьогоднішньої України уроки. Прикро, що вони знову дуже криваві, але очевидно лише так нація консолідується, викристалізується, знаходить друзів, виявляє ворогів.

Примемно чути, що, приміром, в обласному Миколаєві споруджують пам'ятник героям Небесної Сотні, врахували побажання та зауваження громади міста. Чому так лівниво думаємо у Львові? Де ж «Свобода», «Самопоміч», інші патріоти, які готові були перед виборами навіпереди мити ноги виборцям? Де журналісти і Спілка письменників? Допоможімо полеглим, не відволічемо погляду від очей Небесної Сотні! Вони з Майдану дивляться на нас з фотографій, як і Шевченко — з портрета. Соби вони вже нічим не можуть допомогти! Формально і непатріотично до цього ставимось. Соромно, — бо не те, що самі духовно убогі, а й в громаді не питаємо думки: навіть слухати її не вміємо, ще гірше — не хочемо. Нас, бачте, вибрали, думи наші вже в коаліції, словом, ми — державні діячі гейби всеукраїнського масштабу. А чому б не поміркувати всім разом і об'єднати наші зусилля? Тоді місце і кошти знайдемо, і паркову зону врятуємо, і гідно віддамо честь і славу героям!»

Звичайно, слушна і вдала думка львів'ян перейменувати вулицю Гвардійську на вулицю Героїв Майдану. Сказавши «а», кажімо і «б». Ця вулиця піднімається до Монумента Слави. Рішення Львівської міськради щодо його знесення було прийнято давно. Однак огульно виконувати його не треба спішити не лише з причин обмеженості у міській казні потрібних коштів. До речі, ті нувориші, які приватизували в парку землі, різні об'єкти, давно могли б забезпечити виконання всіх рішень міськради з облаштування парку. Але річ в іншому: як потрібно демонтувати дорожню віху окупанта? Уважно подивіться на цей Монумент і побачите, що він складається з трьох самодостатніх елементів, які мають далеко не однаково художню цінність. Фігури Солдата і вдячної Матері-Вітчизни треба і слід бережно перенести із шумного центру міста на Пагорб Слави, де в тиші вічним сном сплять полегли і поховані тут солдати. Так толерантно винили мудрі прибалти. Що стосується центральної тумби з типовими картинками радянського соцреалізму, то до нього скульптури і художники львівської школи нічого оригінального не додали. Що більше, виліті чавунні сцени знущань гітлерівців над українцями дедалі більше меркнуть перед реальними сьогоднішніми смертями та катуваннями, що медіа показували з Євромайдану, Криму чи доносять нині зі сходу України. Гестапівцям, десантникам Вермахту далеко до зелених чоловічків, російських найманців, а німецьких терористів серед мирного населення взагалі не було. І вуха жертвам вони не відірали, й очі не виколювали, і цивільні літаки з дітьми не збивали, і швидкі карети з Червоним хрестом не розстрілювали. Щодо третього

елемента — стели, яка буцімто відображає різні роди військ, то хоча семантика і семіотика творчого задуму не дуже багата, але щодо її долі, то слід подумати.

Народ вистраждав Алею Героїв
З цієї стелою можна креативно попрацювати — як з елементом створення Пам'ятника тяглості історії формування українського війська, виховання військової еліти, героїв Майданів і АТО. Адже він, з одного боку, стоїть біля Академії сухопутних військ — активного учасника АТО. З іншого, — виходить на центральну алею парку, яку можна перетворити на Алею Героїв України, де було б не лише сьогоднішнє погруддя Богданові Хмельницькому. А обіч вирівняної площадки знесеного та розбитого олігархом Планетарію аж до розчищеного львів'янами від хмизу пастиря колишнього Зеленого театру — архітектори, художники (не лише Львова, бо доцільно оголосити всеукраїнський конкурс) знайшли б достатньо місця та простору для возведення скульптурної композиції героїв не тільки Небесної Сотні! На такий майбутній українській Алеї (до речі, у Парижі Алея Героїв Франції є давно) наша молодь могла б побачити і Мазепу, і Виговського, і Сагайдачного, і Петлюру, і Махна, і Степанівну, і Шухевича, і Коновальця, і Кожедуба, і Кривоноса, і наших космонавтів, врешті, учасників Небесної Сотні, АТО та інших справді подвижників і захисників української Ідеї.

А чому такий проект «тільки в Львові?» — спитаєте ви. Тому, що «на то нема ради», бо іншого такого місця в Україні нема! Як і нема ситуації, за котрих мами і бабці випікають учням львівських шкіл сирні тортів, які ті продають, а зібрані таким способом копійки віддають на потреби АТО. Водночас львівські скоробатки, користуючись перехідним моментом, виборами, довгими перервами у роботі ВР, будують за невідомо як нажиті мільйони вілли в паркових зонах, де мали б відпочивати ті ж учні, їхні мами і бабусі, які не можуть собі дозволити поїхати на Мальдіви. Алея Героїв може стати місцем виховання історичної пам'яті, патріотизму молодого покоління, яке справді захищатиме Україну, на відміну від тих, що на яхтах, теплих пляжах морів і океанів влаштовують гулянки на гроші батьків-олігархів, котрі в податкових деклараціях виглядають мало чи не бомжами.

Адже за запропонованим концептом Алея Героїв долучатиметься до згаданого вже на початку статті пам'ятника «Борцям за волю України» на Вітовського. Звідси фунікулер доставлятиме львів'ян і гостей міста на унікальний історичну пам'ятку — Цитадель. На її території, якщо прибрати ресторани, готелі, склади та інший злочинний несмак олігархів, яким нині вкриті кістки тут невинно убієнних, можна відкрити унікальний Музей катувань, вквітати Хрестові на цвинтарі закатованих німецькими нацистами і російськими енкаведистами не тільки українських, а й італійських, єврейських та інших патріотів багатьох країн світу. Цей маршрут нелюдських знущань над Людиною буде закінчуватися (а може, для когось починатися) музеєм «Тюрма на Лонцького». Хіба не варто подумати над таким цілісним проектом з концептуально завершеним всеукраїнським циклом, присвяченим показу героїки нації? Чому б не організувати громадські обговорення цієї теми, і не лише львів'янами? Чому не залучити інтелект і талант художників, архітекторів, будівельників, а лише силу суддів і силових структур для відчуження земель паркової зони? Ганьба бути в скруту байдужими сучасниками, нечесними перед прийдешніми, утаємничуючи: де, що, хто і як, за які гроші буде у Львові та в Україні взагалі, купувати в Лондоні і т. д., а країна слипає кров'ю.

Втілення прийнятого такого проекту могло б сприяти, аби наступні покоління твердо знали: Україна у

нас — одна, один маємо Державний прапор — синьо-золотий; один Тризуб як Малий Герб України, бо Великий, шкода, не в стани прийняти. Може, ця ВР прийме! Один Гімн і нових гімнотворців нам не треба. Це — державні символи нашої Незалежності, Свободи, Соборності. Вони для нас, українців, — священні! Поняття землі, національної ідеї, як і звання «Борець за волю України», впродовж віків на різних фронтах рясно скроплене кров'ю, — для нас теж священні, всенародні і соборні. За них вмирали наші предки і жертвують життям сучасники. На прикладі їхнього героїзму консолідуємо націю, виховуємо майбутніх звитязців, а відтак викоринимо «декомпозиціонерів» України, що розривають її на шматки за недоброзичливою, якщо не ворожою схемою російських політтехнологів. Про те, що вони є в Україні, свідчать останні парламентські вибори: їхня агітація та результати. Але чому вони і світ не розуміють: як принизливо на крові творити в соборній Україні якісь регіонально-маргінальні республіки? За що ви так ненавидите нас, чому так довго це приховували? Невже відкрилися, щоб знову обдурити, поділитися нашою землею з сусідами. Чому на сході не задумуємося: чи за таких обставин Росія здатна поважати права і свободи «народних» новоутворень, якщо вона так ненавидить Україну у цілому? І скільки ще треба жертв, щоб усвідомити: москаль ніколи і не думав з козаком добром ділитися. Недарма в Україні побутує прислів'я: пес небезпечний спереду, кінь — ззаду, а москаль — зі всіх боків. І не можна від нього всебічно убезпечитися, бо він у Раді Безпеки ООН, прикриваючись цивілізаційним правом вето у статусі сильного, чинить несправедливість щодо України, якій обіцяв безпеку після її відмовлення від третього у світі ядерного потенціалу. Нарешті, коли ми, українці, керуватимемося мудрістю харків'янина Юрія Шевельова, що найбільшими ворогами нашої незалежності є: Москва, український провінціалізм і комплекс кочубейства! Чи триптихом національної ідеї від його земляка — Миколи Хвильового — щодо вектора поступу: «Даеш інтелігенцію», «Геть від Москви!» і «Даеш Європу!». Не торкатимуся застерезень Митрополита Андрія Шептицького щодо одержавленої (казенної) російської церкви після його повернення із полону.

Умислімося у ці гасла, глибокі думки мислителів і морально-духовних авторитетів нації. Тоді збережемо не тільки наші парки від забудов нуворишів, а й гідно вшануємо всіх героїв усієї України, що віддали життя за нас, нині живих, і тих — ще ненароджених. Зрозуміємо, що не ми — Герої й не нам, а їм — Слава і всеукраїнська Пам'ять! Вічний обов'язок наш і наступних поколінь саме в піднесенні українського патріотизму, самосвідомості народу як соборної нації, у вияві нею самопомочі не як піару та регіональної політики підняття в соціальному кар'єрному ліфті на президентську посаду, а як робочого інструментарію патріотичних діянь щодо захисту народу від зросійщення, воєнної агресії, Голодомору, різних тюрем, концтаборів та інших способів нищення нашого генофонду! Звісно, ці численні протести, жертви і повстання українського народу впродовж тривалого історичного періоду проти його поневолення, як і кривава боротьба проти потрібної окупації, не завершилися Революцією Гідності й не започаткували розбудову Нової України. Але вони їх наближали і наближали. Якщо не віддамо паркову зону під забудову багатим, то зможемо це довести і собі, і показати сучасному і прийдешньому поколінню. Не будьмо байдужими, а зробимо те, що можемо доброго створити для громади та нації! Хай це буде не передвиборним гаслом чи пафосним закликком посадовців високого рівня, а тестом і поліграфом для їхнього людського і людського сумління на щодень!

М. Львів

ЩОБ ТВОЇМ НАЗВАТИСЬ БРАТОМ, ЛАТВІЄ...

(РОЗДУМИ З ПРИВОДУ ВІРША, ЯКОГО ЗБЕРІГАВ 24 РОКИ)

Двадцять чотири роки тому (а саме 25 грудня 1990 року) я вирівав з газети «Молодь України» і поклав собі до папки ось цей вірш Вадима Крищенка:

**Пісня синього прибою
Птахом висне над тобою, Латвіє.
І душа твоя прозора,
Наче небо, наче море, Латвіє.
А твоє сердечне слово,
Ніби хор і ніби соло, Латвіє.
Гордий дух твій, горда вдача
Під чужий манір не скаче, Латвіє.
Не стрічалися ми досі —
Я прийшов до тебе в гості, Латвіє.
Треба знати мені багато,
Щоб твоїм назватись братом, Латвіє.
Пригортаюсь я поволі,
Щоб твої відчуті болі, Латвіє.
Йду крізь викрики горлаті,
Щоб твої повірять правді, Латвіє.**

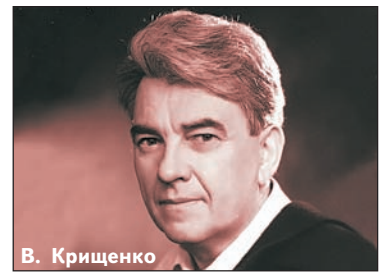
Вірш «Латвія» здався мені настільки актуальним і настільки талановитим, що досі рука не піднялася викинути його — беріг упродовж майже чверті століття. Зате тепер, читаючи його, ніби переносюся у шасливі роки юності. Принаймні так тепер сприймається той період. Адже початок 90-х був порою надій і сподівань. Латвія була символом опору і свободи, символом руху вперед. Звичайно, тепер латвійські події сприймаються дещо інакше, ніж тоді. Адже ця країна суттєво віддалилася від нас і наблизилася до Євросоюзу. Точніше, стала його повноправним членом. Тепер Латвія стала в один ряд з такими державами, як Словенія, Чехія, Хорватія, Угорщина... А ми досі з'ясовуємо свої стосунки з Росією. Ніяк не відпускає нас «старша сестра».

Під настрій набрав вірш на комп'ютері і переслав приятелю з Київщини. Отримав майже відразу коротеньку відповідь:

«Дякую за вірш Вадима Крищенка! У мене тоді теж такі емоції були. Повірів у перемогу української справи після появи Народних фронтів Балтії...».

* * *

А я мимохідь пригадав свою першу поїздку до Латвії в 1978 році. Тоді ще нічого не вказувало на близький розвал Союзу РСР. Все здавалося стабільним і непохитим. І в той момент Латвія була дуже потрібна нам як приклад шанобливого ставлення до народних традицій і рідної мови. У Ризі вже тоді проживало багато росіян. Їхній відсоток постійно зростає... Але й латиську мову в столиці Латвії шанували. Коли шось пробував купити в магазині, то перш за все чув від продавця протяжне: «Лу-у-дзу», що перекладається як: «будь ласка» або «прошу». Це був сигнал покупцеві: мовляв, ми — свої, можеш розмовляти рідною мовою. Ну, а якщо вже покупець спілкувався російською, то цією ж мовою його й обслуговували. Тобто був патріотизм, але була й певна гнучкість. Українцям це також підійшло б. Але про користь для України досвід Латвії у 80-ті роки задумувалися хіба що такі нечисленні пасіонарії, як Вадим Крищенко. Багато людей вірило в міф про агресивність прибалтів і про їхній радикальний націоналізм. Але ж були і винятки. Як і Вадим Крищенко, в Латвію я закохався з першого погляду. Почав вчити пісні і вірші, зокрема поезію Яна Райніса. Пам'ятаю, як, працюючи в Красноярському краї, вивіз із собою вірші латиських поетів. Йдучи гірськими стежками, перелазячи через столітні кедрі,

наспівував латиські народні пісні. Тоді будь-якого латиша я міг би назвати братом, бо зрозумів душу латиського народу. Це було в 1982 році; саме тоді в тому ж Красноярському краї відомий російський журналіст Василь Песков «відкрив» родину старовірів Ликових. А через двадцять сім я розповів про свої «райнісівські читання» відомому латиському поету Кнуту Скуенієксу, який приїхав на львівський Форум видавців. Звичайно ж, патріот Латвії і ширший друг України (Кнут вивчив українську в мордовських таборах) був неабияк розчудений. Сказав, що про майбутнє України латиші думають не менше, ніж про майбутнє своєї Батьківщини. Адже добре усвідомлюють: коли Україна утвердиться як незалежна держава, то імперія не зможе відновитися. Ми були, є і будемо братами.

* * *

До речі, три роки тому, а точніше 23 грудня 2011 року, в «Кримській світлиці» вийшла стаття з такою назвою: «У Києва є шанс швидше заговорити українською, ніж заговорити латиською Рига». Знавеш латиської мови, керівник львівського Центру балтистики Юрій Садловський тоді сказав так: «Досвід Латвії українцям варто б вивчати. Мені здається, у Києва є шанс швидше заговорити українською, ніж заговорити латиською Рига. Адже етнічних українців у Києві далеко не 30%, а майже три чверті... Треба цілеспрямовано пробуджувати національну пам'ять киян! Звісно, це непросто, але легше, ніж примусом змусити вивчити нерідну мову, спираючись на патріотизм лише 30% городян. Головне ось що: кияни повинні працювати активно, цілеспрямовано, але водночас спокійно, без надмірного радикалізму. Не можна допускати розколу за мовною ознакою...».

Тоді ніхто не міг знати, що саме розкол за мовною ознакою використав наш північний сусід і зміг організувати на сході не те, що конфлікт, але й вишколену армію терористів. Як бачимо, досвід Латвії в мовній сфері також міг би бути нам корисним. Головне, вчасно брати його до уваги. Бачите, як багато спогадів викликає один лише вірш! Славив його і своєму давньому приятелю з Риги Алдісу Путелісу. Відповів не забарилася:

«Здравствуй, Сергей!
Верь — не верь, но недавно думал о Вас, об Украине. Издалека трудно что-то понять, тем более посоветовать. Не знаю, чем и как вам помочь».

Знаєш, не така уж і слабка життя здесь в Латвии, но, по крайней мере, без открытой войны.

Предателей выявят не так уж и просто, а человек, привыкший к хорошей жизни, — он иногда и на гадости пойдёт ради своего блага. Держитесь, украинцы! Вообще-то вам проще сейчас — перед вами открытый враг. Желаю победить.

Думай, как приехать в Латвию. Давно уже пора встретиться!».

Ось так, цілком оптимістично. Якщо вдасться поїхати до Риги, обов'язково візьму із собою вірзку з «Молоді України». Нехай наступні чверть століття її зберігає Алдіс з родиною. Йому це буде неважко, адже він — латиський філолог, українську також добре розуміє... Одне слово, є мотивація. А Вадимові Крищенку зичимо доброго здоров'я і бажано мирного і натхненного Нового Року!

Сергій ЛАЩЕНКО

«Es milu Latviju» — «Я люблю Латвію»

1 січня святкуватиме день народження «світличанин» ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ КОНОНЕНКО. Редакція «Кримської світлиці» від усього серця вітає нашого колегу зі святом, бажає козацького здоров'я, сил і натхнення для плідної творчої праці! Хоч Данило Андрійович уже кілька років не числиться у штаті редакції, але читачі, напевне, цього й не помітили, бо мало не в кожному номері з'являється його прізвище, і в тому, що високе художнє слово не зникає зі сторінок «Світлиці», — найперша його заслуга.

Ми щиро дякуємо шановному Данилу Андрійовичу за творчу підтримку, особливо у нинішніх «нетворчих» кримських умовах (до всього, ще й абсолютно безгонорарних). І як невеличкий подарунок імениннику і всім читачам пропонуємо цю статтю кримської письменниці Тамари Костецької, яка кілька років тому готувалася до ювілею Д. А. Кононенка, але в ювілейному святковому номері просто не помістилася. Ми не стали внести ніяких часових виправлень у текст, що, на наш погляд, дасть читачам змогу пригадати, в яких реаліях поет і журналіст Данило Кононенко й усі ми разом жили і працювали колись. Може, з отих кримських реалій і державної української бездіяльності, а то й прямого потурання містечковій антиукраїнській владі і проріс чортополох нинішньої окупації?..

У наш час, коли багато людей зчерствіли душою, змаліли в своїй духовності, видається справжнім святом зустріти людину і щедро серцем, і толерантно, і обов'язкову та відповідальну у своїх ділах, вчинках, сповнену любові і пошани до інших, здатну на добро щедро відповідати добром.

Про кого це я на такому піднесенні, з таким пієтетом? — запитаете ви. Про звичайну і водночас незвичайну людину, про поета, журналіста, перекладача, публіциста, незмінного завідувача відділу літератури та мистецтва єдиної на теренах Криму Всеукраїнської громадсько-політичної та літературної українськомовної газети «Кримська світлиця» Данила Андрійовича Кононенка.

Про цю газету, певно ж, чули багато доброго, її знають не лише в Криму (до речі, тут її українофоби називають «бандерівською», «націоналістичною» за її високе патріотичне спрямування, за її державницьку позицію), а й по всій нашій Україні, в далеких і близьких куточках зарубіжжя. Знаємо з преси, які нелегкі часи становлення і розвитку випали на долю цього українського видання, скільки чорних смуг було на його сторінках, коли роками не надходило фінансування. І лише коли у числі співзасновників з'явилася державна структура — Міністерство культури і туризму України, — газета ожила, стала привабливішою і зовнішнім виглядом, і своїм наповненням. Про неї кажуть, що це — форпост нашої національної духовності на «червоному» півострові, де точиться запекла боротьба між людьми минулого і нинішнього дня за рідну мову, за рідне друковане слово, за кожну українську школу (а їх тут аж... 6!), за кожен український клас, за кожного українця — дорослого й малого, який мусить бути таки справжнім українцем у зрусіфікованому Криму.

Творчий колектив газети невеличкий, група людей, з-поміж яких чимало роль відіграє він, Данило Кононенко, людина солідного віку, з великим стажем журналістсько-письменницької праці.

Витоки життя Данила Андрійовича — зі славного козацького краю — села Ребедайлівки Кам'яньського району, що на Черкащині. З тієї притясминської землі, яка дала нашій літературі багатьох славних письменників, митців, педагогів. Там, на берегах річки Тясмин, що має скелясті кам'яні береги, в місті Кам'янка (звідси й назва поселення), серед розкішної природи — лісів, луків, гаїв, розлогих верб та яблуневих садів, де колись бували не один раз і славетний поет Пушкін, і видатний композитор Чайковський, і промайнуло дитинство та доармійська юність майбутнього поета. Після

«Є ЛЮДИ, ЯК СКЕЛЯ...»

закінчення сільської семирічки він продовжив навчання у середній школі № 1 імені Пушкіна в Кам'янці.

Писати Д. Кононенко почав ще зі школи. Десь у 8-му класі його вірш надрукувала місцева районка «Коллективна праця», де й почав працювати після школи літпрацівником. На редакційному велосипеді добирався до найвіддаленіших сіл району. Кореспонденції та поезії все частіше з'являлися на сторінках рідного видання... А якось надіслав добірку віршів до обласної молодіжної газети «Молодь Черкащини». І як же зрадив, коли працівник цієї газети Василь Симоненко попросив у листі надіслати йому ще кілька творів, а не вдовзі з'явилася друком добірка віршів Д. Кононенка з благословення самого Василя!..

«Не раз ми зустрічалися з Василем і в нашій редакції, коли він приїздив у своїх журналістських справах до нашого району, — згадує Д. Кононенко, — зустрічалися і в газеті «Молодь Черкащини», де він працював і керував нашою обласною літстудією. Яка ж то була добра і порядна людина... Я друкував колись теплі спогади про нього в «Кримській світлиці»...»

В грудні 1961 року Д. Кононенко стає солдатом Радянської армії, цілих три роки служить у Сімферополі. В армії він почав більше писати віршів, відвідував місцеве міське літб'єднання при Кримській письменницькій філії Спілки письменників України. Найбільше з того періоду запам'ятався йому травень 1963 року, коли пощастило (ще солдатом!) взяти участь у роботі Всеукраїнського семінару молодих літераторів в Одеському будинку творчості, де познайомився і здружився з багатьма відомими літераторами: Г. Донцем, Б. Буряком, В. Стусом, С. Реп'яхом, М. Вінграновським, Б. Горинем, Б. Нечердою, І. Нижником, В. Яворівським та ін. Запам'ятався, пригадує Д. Кононенко, «рв'ийний, із блиском в очах і жаром в душі чорнявий, стрункий Василь Стус, його дружня підтримка моїх солдатських (звичайно ж, ще дуже слабеньких) віршів на одному із засідань семінару... А Стусове «Данильцю, бий в барабан і не бійся біди», написане мені замість автографа, я зрозумів значно пізніше, — який барабан і яку біду мав на оці поет, пишучи своє напучення «зеленому» поету-солдату»...

Його солдатчина наближалася до кінця, коли командування вирішило направити здібного молодого журналіста й поета до Львівського вищого військово-політичного училища. Він навідріз відмовився. Душа рвалася до Київського університету, проте його не відпустили на вступні

іспити... І тоді «мене виручили літературознавець, завкафедрою української літератури Кримського педінституту Петро Максимович Киричок та доцент цього ж вишу, письменник Олександр Іванович Губар. Вони посприяли, аби я склав «негласно» екзамени до їхнього інституту і зарахували мене студентом українського відділення філологічного факультету...» — пише у своїх спогадах Д. Кононенко.

Та дізнавшись, що його, солдата строкової служби, зарахували студентом педінституту, начальство постало супроти. Проте телефонний дзвінок із штабу їхнього 45-го армійського корпусу від одного з високих армійських чинів (а це був чоловік української поетеси, відповідального секретаря Кримської філії СПУ Вален-

нарешті, в березні 1983-го його обирають відповідальним секретарем Кримської обласної письменницької організації, а через десять років, після того, як Кримську область було проголошено Автономною республікою й обласна організація письменників «трансформувалася» в «автономний» «Союз писателів Криму», Д. Кононенка було обрано головою тієї частини Спілки, котра працювала за Статутом Спілки письменників України, а не за місцевим, автономним, який не хотів бути під орудою СПУ. Російськомовні письменники почали схилитися до північно-східного сусіда — Росії, українські та кримськотатарські тяжіли до України. Так і жили — не жили, а виборювали своє місце під сонцем національної духов-

ного вивчення в школах, вищих та спеціальних навчальних закладах Криму, чому півкласу сидить на уроці української мови чи літератури і навчається, а інша частина тут же грається у «морський бій», заважаючи вчителів виконувати свій професійний обов'язок, чому вчителям російської словесності за їхню працю додатково виплачують 15 відсотків до зарплати, а українських зневажають? Чому в українському театрі йдуть російськомовні вистави? Багато цих «чому» я поставив тоді перед партійними боназами. Господи, що тут зчинилося після мого виступу! Одні лізли на трибуну і кричали, що я кажу неправду, а деякі підходили у кулуарах і тихцем тиснули мені руку, кажучи при цьому, що я — один з тих, хто висловив з високої

Данило Андрійович Кононенко (у центрі) з онуком Данилом у редакції «КС». 2012 р.

тини Невінчаної) троху остудив запал командирів, і вони дали згоду на дострокову демобілізацію студента!

Так залишився юний Данило у Криму. Залишився, щоб стати оплотом українського духу на цій прекрасній і водночас згорьованій, населеній різнонаціональним людом землі.

Згодом одружився, народилася донечка, треба було думати про власне житло, про сім'ю. Пішов працювати в обласну газету «Кримська правда», був коректором, заступником відповідального секретаря, літпрацівником.

Писав статті, друкував вірші, рецензії, огляди віршів. Кілька добірок опублікував у «Літературній Україні», в кварталнику «Поезія», в колективному збірнику «Молодые голоса» (вид-во «Крим», 1966). У Криму його помітили як молодого обнадійливого українського поета. Якимось зателефонували із місцевого видавництва «Таврія» і попросили принести рукопис віршів. Так 1972 року вийшла в світ його перша поетична збірка «Джерело» з передмовою відомого поета Г. Донця. Критика дуже схвально зустріла дебют поета, після чого його запросили на роботу до видавництва. Згодом побачила світ друга книжка віршів «На весняному березі», і в грудні 1979 року Д. Кононенка прийняли до лав СПУ, запросили очолити письменницький клуб у Сімферополі, керувати літературним об'єднанням при Кримській обласній організації СПУ. А далі найвідповідальніші посади поспалились на нього, як з рогу достатку: уповноважений Укрлітфонду по Кримській області і,

без свого власного приміщення, без засобів до існування і друкування книг. Проте вистояли, не відірвалися від рідної України, були й лишаються членами Національної спілки письменників, формально перебуваючи в новоствореній організації, багато новоприйнятих членів якої — російські письменники. «Ми ж — українці і татари — живемо своїм творчим життям, — пише у своєму листі до Києва Д. Кононенко. — Ми для тієї Спілки люди чужі, як і вона для нас...».

Ще 1989 року, за комуністичних часів, у Криму було створено Товариство української мови. Письменник згадує: «...Мене обрали першим головою того Товариства. Працювати було складно, бо ТУМ (Товариство укр. мови) асоціювалося з організацією РУХ. То був час мітингів, політичних сварок і дебатів. Пам'ятаю, у січні 1990 р. мене, як голову ТУМу, запросили на пленум обкому партії з нагоди ювілею утворення СРСР. Звісно, всі виступаючи, котрих записали заздалегідь до «обговорення» доповіді, мовили про дружбу і рівноправність радянських народів, про те, як добре жити в «стране советов». Надали слово й мені, гадали, певне, що я теж говоритиму те, що вони жадали почути. Але все вийшло навпаки. Я за свої регламентні сім чи десять хвилин намагався довести, що коли всі рівноправні і такі дружні та віддані совєцькому строю, то чому ж майже мільйон українців Криму не мають своєї жодної української школи, свого українського дитячого садочка, українськомовної газети, теле- і радіопрограм? Чому зневажається українська мова, чому не створено умови для її безперешкод-

партійної трибуни наболіле... Деякі презирливо відверталися, а одна працівниця райкому партії, до речі, з українським прізвищем, підійшла до мене й сказала: «Данила Андреевич, а я і не знала, що ви такої націоналіст!..».

Він живе у Криму близько 50 років! Це багато для того, аби при бажанні удати, що забув рідну мову, що не розуміє її. Не раз «класики» російської літератури Криму серйозно радили Кононенкові: та кинь ти писати своїм хохлацьким язиком, пиши по-нашому, і тиражі твоїх книг будуть не 1,5–2 тисячі, а 8–10 тис., на що він відповідав рядками дагестанського поета Расула Гамзатова:

«Кого-то исцеляет от болезней чужой язык.

Но мне на нем не петь.

И если завтра мой язык исчезнет, то я готов сегодня умереть».

Бувало, і його навідували інколи сумніви: ну чому саме йому судилося жити серед чужих людей, не в своєму краю, та ще ж і якому — краю Тараса Шевченка, на Черкащині, де тебе всі розуміють і ти всіх розумієш, ніхто тобі не тисне на психіку, не глузує з твоєї мови і вимови, не чуєш і не бачиш, як якийсь невіглас свідомо топчеться по твоєму найріднішому, найсокровеннішому... Чому саме ти лишився тут на поталу чужинцям, на глум, глузування, зневагу, навіть на шовіністичне протистояння?.. Але живеш, бо мусиш хоч ти будити цей притлумлений народ, цих приспаних земляків — кримських українців.

(Закінчення на 9-й стор.)

Мусиш звертатися до них, про-буджувати до свого, національ-ного:

*«Українці мої, пробудіться,
не будьте байдужі:
Ваша доля таки ж бо у ваших
у дужих руках!
Хай же сповняться гордістю
ваші застої душі,
Доки жар українства
іще не погас, не зачах!»*

...Усе своє свідоме життя письменник користувався на роботі чужою мовою, писав редвисновки (коли це не були українські рукописи, а скільки ж того самопливу російською мовою надходило до видавництва, і треба було виконувати й перевиконувати норми, писати на них «відлупи», повертати авторам з доказовою внутрішньою рецензією!), і тільки вдома, уночі на кухні, він рився в пам'яті, шукаючи красиві художні образи, слова, звороти...

Тому з нетерпінням ждав, коли ж, нарешті, у них в Криму буде своя національна, українська газета, аби мати можливість само-реалізуватись рідною мовою. Через це і був у числі найперших, хто все робив, аби газета з'явилась. Надсилали листи до президента, до різних державних структур. Відчували постійну підтримку депутатів-письменників Б. Олійника та Д. Павличка. І ось, нарешті, надійшов дозвіл: «Можна». Кинулись, хто б виступив у ролі засновників, а виявляється, в Криму жодній з гілок влади українська газета не потрібна. І довелося взяти у співзасновники громадські організації — Товариство «Просвіту» і Кримську письменницьку організацію, якою Д. Кононенко тоді керував. Так і з'явився 31 грудня 1992 року перший номер «Кримської світлиці», де він очолив відділ літератури і мистецтва. Відтоді жоден номер не вийшов без літературних матеріалів, підготовлених ним. Поставив собі за мету не замикатися лише на місцевій, кримській українській літературі, а й ознайомлювати кримських українців з творчістю кращих письменників з різних куточків нашої країни. За два десятиліття життя «Кримської світлиці» видрукувано десятки й десятки, якщо не сотні кращих творів наших письменників.

Постійною є в газеті рубрика «Творчість наших читачів», де друкуються вірші (в основному) та прозові речі непрофесіоналів, а також рубрика — «Рядки, які надихнув Крим». З таких рядків він підготував і випустив у світ об'ємну збірку віршів «Люблю тебе, мій Криму» — антологію віршів українських поетів про Крим, починаючи від Євгена Гребінки, Лесі Українки і закінчуючи наймолодшими і найсучаснішими. 132 поети, близько трьохсот сторінок, 13 друкованих аркушів — такий обсяг цієї книги. А вірші кримської тематики — невичерпні. Все нові й нові поети відкривають для себе Крим, і йому треба знову збирати і свої власні кошти, і твори нових авторів для наступного, третього перевидання цієї вічної книги. Адже Крим невіддільний від поезії, а поезія — вічна!..

На сторінках газети він видрукував багато власних віршів та перекладів із російської, білоруської та кримськотатарської мов. У київському видавництві «Етнос» побачили світ антології кримськотатарської поезії та прози, де є чимало перекладів, здійснених Д. Кононенком. Також в «Етносі» побачила світ об'ємна книга «Кримськотатарські народні казки та легенди» в оригіналі та в перекладах українського митця. У кримських видавництвах також виходили «Кримськотатарські казки» («П'ять грон винограду»), «Мій друг — Руслан» — дитячі оповідання кримськотатарського письменника

Нуззета Умерова. Нині Д. Кононенко працює над книгою «Кримські легенди», у планах — «Кримськотатарський фольклор».

І ще про одне захоплення цієї незвичайної людини. У 1998 році в газеті «Кримська світлиця» було започатковано щомісячний дитячий додаток «Джерельце». Нині він виходить на 8 сторінках, в кольорі. Це — єдина україномовна дитяча газета Криму. Данило Кононенко — її шеф-редактор. Го-тує сам-один, на громадських засадах! Газета виходить в основному з матеріалами самих дітей — читачів «Джерельця». Аби активізувати дитячу творчість, він оголошує усілякі конкурси, наприклад, «Ми — діти твої, Україно!», за кращими матеріалами цього конкурсу видано 10 колективних збірок дитячих творів, які він упорядкував і до яких написав передмови. Також малі кримчани охоче беруть участь у конкурсах «Мені тринадцятий минуло», «Ми — кримські квіти з українського віночка» та інших. Діти пишуть. Пишуть не лише українці, пишуть росіяни, більше — кримські татари. Ці останні з ін-тересом вивчають українську мову — мову своєї держави. Їхні батьки не відмовляють їм, а навпаки — заохочують до вивчення, чого не скажеш про росіян, у сім'ях яких зневажливо ставляться до державної мови. Серед колишніх юних дописувачів «Джерельця» вже є й члени Національної спілки письменників.

З першого ж року проведення конкурсу з української мови ім. П. Яцика Данило Кононенко є головою журі третього, республіканського етапу цього конкурсу в Криму. Радіє він, що в цій благородній справі є частинка і його душі, що множаться на півострові ряди конкурсантів. Не обминули цього трударя на ниві культури і заслужені нагороди. Він — лауреат премій ім. Степана Руданського, ім. Олеси Гірника, має звання «Заслужений журналіст України» та «Заслужений діяч мистецтв Криму». І нікому не треба пояснювати, що робити добро для людей — це перша й остання заповідь цього щедро обдарованого Все-вишнім чоловіка.

Закінчити цю статтю хочеться таким побажанням: здоров'я Вам, пане Даниле, здоров'я і миру на Вашій благословенній кримській землі! І ще хочу, щоб скарби численними служителями слова, поповнив і мій скромний вірш...

Данилові КОНОНЕНКУ

*Є люди, як скеля —
морське шумовиння об них,
розбившись грізно,
внизу там облизує п'ятки...*

*...У кримському серці
є збої свої й неполадки,
печаль кипарисів —
відгомін за давних лих...*

*А ми все міркуємо:
звідки та сива печаль?
В Тавриду вернеться
вигнанці твої, Україно...*

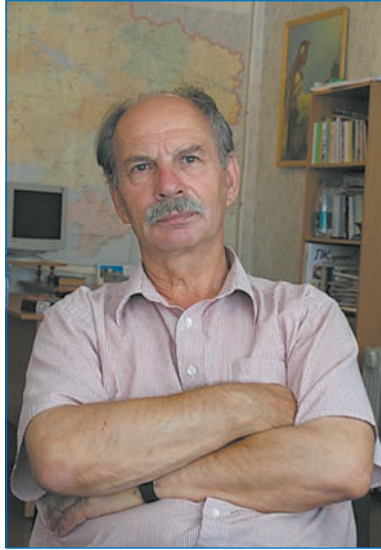
*І туга татарська
в моїх українських очах
вогнем закипа,
наймирнішим вогнем
злотопінним.*

*Радій, Україно!
Таких лише декілька скель.
І знову за сіллю
напровесні рушим до Криму —
за сіллю життя.*

*Чумацьку шукаючи риму
до цих добродушних,
обпалених сонцем осель.
І стріне нас Ніна
із купою внуків малих —
Посланиця горда
ясного смоленського краю.
З татарським акцентом
російські слова залунають,
і спів український
озветься до них.*

Тамара КОСТЕЦЬКА

Данило КОНОНЕНКО

УКРАЇНА

I
Б'ють у серце прибої
Наших звершень і справ.

Я із Правди святої
На землі виростав.

Я із лиха та кривд
Повоєнних років,
Я із чорної крихти
Золотих колосків.

Я з похилої хати,
Що старіша за світ:
В ній жила моя мати
І родився мій дід.

Я із весен прозорих
Та з удовиних сліз.
Я із днів тих суворих
З Україною ріс.

Я із квіту калини,
З широчині Дніпра.
Я із пісні України,
Я з Любові й Добра.

II
Скільки маю в душі
Ще неказаних слів,
Україно!
Скільки в серці пісень
Про синівну любов
Розцвіло!

Я тебе у біді
Чи у горі
Ніколи не кину,
Доки ходить
Планетою
зло.

Ти у мене одна,
бо від роду й до
роду
тут мій пращур
далекий
сіяв жито в ріллю.

Я тебе, незрівнянну,
світлу радість
мояго народу,
наче матір,
люблю!

III
Україно рідна!
Світе мій широкий!
Хіба ж без тебе
зміг би я прожити?!

Твої простори
в серці не вмістять,
Україно рідна,
світе мій широкий!

Поля безкраї
і моря глибокі,
і рідна пісня
душу веселить.

Україно рідна,
світе мій широкий,
хіба ж без тебе
зміг би я прожити?!

IV
Є найсвятіше слово на землі.
Одне. Високе. Світле: Україна.
Синонім — мати. Рідна і єдина...
Є найсвятіше слово на землі.

Воно — синівних почуттів
вершина.
Воно — проміння сонячне
в імлі.
Є найсвятіше слово на землі.
Одне. Високе. Світле: Україна.
24.08.1984 р.

СЛОВО ДО КРИМСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

*Українці мої!
Запитаймо у себе,
відколи, з якої пори,
почали українці
себе у собі забувати...*

В. Баранов

Українці мої!
Кримські браття
У першім колінці!
Чом принишкли собі,
Ніби вас і нема в цім краю?!
Ми ж таки ще живі,
Ми ж бо з вами таки українці,
І не втратили гідність,
І совість, і мову свою!

Ми ж бо з вами отут,
У Криму,
Не у гостях, а вдома.
Тут наш рід,
Тут оселя
В квітучім вишневім садку...
І працюємо ми
До знемоги, до поту,
До втоми,
Як діди і батьки,
Як судилось і нам
На віку.

І нікуди нам звідси
Повік не піти, не подітись,
І ніхто, і ніколи
Нас не вирве з цієї землі.
Тут — могили батьків.
Тут живуть наші
Внуки і діти,
Тут пустили коріння
Праправнуки наші
Малі...

Крим — наш дім!
Українці здавен
І жили тут, і часто бували:
Богуславка Маруся
Тут своїх спородила
Синів.
Нашу Лесю Українку
Простори оці вчарували,
Чумаки просто неба
Отут надивлялися
Снів.

Тут Богдана Хмельницького
Слава гучна не зів'яла,
І Степана Руданського
Ялта іще пам'ята!
Українські полки
Севастополь
Від зайд захищали.
Запорозький козак
Перекоп на баскому коні
Пролітав...

Скільки ж нашої
Крові святої
За волю в краю цім
Пролито!
Скільки вложено сил.
Щоб були тут і мир,
І добро!
І в сухому степу
Для життя,
Щоб врожайлось жито,
З України сюди
Привели ми каналом
Дніпро!

Дай же, Дніпре, нам,
Рідний,
І змоги своєї,
І сили!
Дай прозорість думок
І глибинність,
І мудрість свою.
Ороси наші душі,
Як поля
Спрагли води твої
Оросили,
Об'єднай наш народ
У єдину і дружну
Сім'ю.

Край оцей ми давно
Віднайшли,
Обжили й полюбили,
Він зібрав нас усіх,
Як збирає ріка ручаї...
Боже ж мій!
Та невже ж бо ми мову
Свою
У Криму до кінця розгубили,
Та невже ж ми забулися,
Хто ми і звідки
Й чий?!

Українці мої!
Пробудіться!
Не будьте байдужі:
Ваша доля таки ж бо
У ваших у дужих руках!

Хай же сповняться гордістю
Ваші застої душі,
Доки жар українства
іще не потух,
Не зачах!

О, братове мої!
Не соромтеся мови своєї!
Не соромтесь пісень,
Що полонять увесь
Білий світ!
Не цурайтеся
Неньки-Вкраїни,
Горнітеся серцем до неї,
Бо без неї зав'янем,
Загинем,
Як гине у непогідь
Цвіт!

Земляки мої кримські!
Та ж випряміть плечі
І спину!
З-поміж інших в Криму
Хай і ваші бринять голоси!
Ми ж бо з вами таки
Живемо на землі України!
Ми ж бо ще українці!
Українці
На вічні часи!

2.04.1992 р.

СЛОВО ДО УКРАЇНИ

(За кримськотатарським
поетом Самадом Шукурмом)

Україно, сестро моя!
Скільки доріг,
Що пролягли через ліси
І поля,
Кликали і вели мене
До тебе!
І ось я в Києві.
Ходжу по Хрещатику,
І таке відчуття,
Ніби нікуди і ніколи
Не від'їжджав я з Криму!
Ніби й не було весни
Сорок четвертого.
Ніби й не було
Вагонів із грубених
Дощок,
Добутих на лісоповалі.
Ніби не було
Людей-колод,
Що стояли по команді
«Струнко!».

Ніби не було гнид,
Що цілували мене,
Як рідного!
Ніби не було
Оббріхування мого
Народу.
Ніби не було
Запорозький козак
Перекоп на баскому коні
Пролітав...
Скільки ж нашої
Крові святої
За волю в краю цім
Пролито!
Скільки вложено сил.
Щоб були тут і мир,
І добро!
І в сухому степу
Для життя,
Щоб врожайлось жито,
З України сюди
Привели ми каналом
Дніпро!
Дай же, Дніпре, нам,
Рідний,
І змоги своєї,
І сили!
Дай прозорість думок
І глибинність,
І мудрість свою.
Ороси наші душі,
Як поля
Спрагли води твої
Оросили,
Об'єднай наш народ
У єдину і дружну
Сім'ю.
Край оцей ми давно
Віднайшли,
Обжили й полюбили,
Він зібрав нас усіх,
Як збирає ріка ручаї...
Боже ж мій!
Та невже ж бо ми мову
Свою
У Криму до кінця розгубили,
Та невже ж ми забулися,
Хто ми і звідки
Й чий?!

5.06.1993 р.

УКРАЇНСЬКИЙ СІМФЕРОПОЛЬ

НАШЕ МІСЦЕ В ІСТОРІЇ МІСТА НАД САЛГИРОМ

(Продовження.
Поч. у № 51)

Для оборони півострова від більшовиків Директорія та Рада народних представників, що об'єднала всі національні громади Криму, надали два кінні та один піхотний кримськотатарські полки, а також українські та російські загони загальною кількістю близько тисячі осіб. Упродовж січня вони билися проти загонів більшовиків та анархістів, проте більшовицьким інтервентам вдалося повалити республіканську владу, захопити весь півострів та влаштувати на півострові масовий терор, який супроводжувався погромами. Так звана Радянська Соціалістична Республіка Тавриди, що увійшла до складу РРФСР, була проголошена 19 березня 1918 року. Тоді починає змінюватися політика УНР стосовно Криму, що, ймовірно, було пов'язано як з оголошенням самостійності УНР і відповідно новими підходами до державотворення, так і з нездатністю кримськотатарського національного руху встановити контроль за регіоном, перетворенням ЧФ на інструмент боротьби з УЦР і встановлення лівоадикальної диктатури. Ще в січні 1918 р. УЦР ухвалила закон, яким військовий ЧФ було оголошено українським. У лютому-квітні 1918 р. УНР бере курс на встановлення контролю над ЧФ, Севастополем і Кримом. Україна планувала використати Крим так, як Польща після Першої світової війни Гданськ, тобто відкрити собі ворота до морської торгівлі.

Влада УНР не дає дозволу на перехід із Румунського фронту та деяких інших українських регіонів через південь України до Криму мусульманським частинам, а у квітні 1918 р. спрямовує туди частини Окремої Запорізької дивізії Армії УНР із завданням зайняти Севастополь. Проти цього протестує Всеросійське мусульманське військове шуро. Так шляхи українських державних

структур і кримськотатарського національного руху знову починають розходитися, набирають суперечливого, а часом і конфліктного характеру.

У квітні 1918 р. кримський півострів був відвоєваний силами армії УНР та німецької армії. Запорізькому корпусу УНР під командуванням Петра Болбочана за підтримки кримськотатарських ополченців майже без опору ранком 24 квітня 1918 р. вдалося захопити Сімферополь. Очевидець писав про вступ українських частин до Криму: «Ніде на всій Україні не зустрічали українського війська з таким ентузіазмом, з такими оваціями і з таким захопленням, як робило це населення Сімферополя та інших зайнятих кримських місцевостей». Чи можете ви уявити собі це у сучасному українському Сімферополі?

Приблизно у той самий час гордієнківський полк захопив Бахчисарай. Настрої гордієнківців добре ілюструє цей фрагмент зі спогадів командира кінного полку імені Костя Гордієнка В. Петріва. Полк перед вирушенням на Крим мітингував перед ешелонами. Побачивши свого командира, запитують строго: «Батьку! А чого ж ти ми у татарську землю ліземо? Чи то нас звали? А чи то наша, своя під доброю охороною. Чи, мабуть, у нас війська забагато, а землі замало?».

Петрів відповів повагом: — Хіба ж ви, хлопці, не знаєте, що в Криму — Севастополь, а в Севастополі — Чорноморський флот — кому він належить?

— Український! — загули навкруги гайдамацькі голоси.

— Авжеж! Ну, зрозуміли?! — Добре, батьку. Підемо! Здобудемо!

Тоді полк В. Петріва насправді отримав історичну місію. Бо на зустріч українському війську приїхали делегації від багатьох міст Криму, які заявили, що нетерпляче чекають на українців, бо їм обридла більшовицька вакханалія. Делегація Сева-

2013 рік, Сімферополь, День пам'яті жертв Голодоморів. Українці і кримські татари зібралися біля меморіального хреста у ніші собору св. Володимира і Ольги, щоб пом'янути загиблих...

стополя у складі 64 чоловік підтвердила: «Севастополь здається без бою, коли його братимуть українські війська». А представники Керчі розповіли, що у них «приховані від більшовиків великі запаси хліба, тютюну і риби та інших товарів. І все це з охотою відправляють в Україну, якщо українці займуть це місто».

Проте подальший наступ українських частин у Криму було зупинено під тиском німецького командування, що відраділо до Криму свої власні частини з метою встановлення контролю над територією півострова.

Цікаво, що серед вояків УНР були і вихідці з Сімферополя, зокрема, В. Куц (10.11.1887 р.), Сімферополь — 21.11.1942 р.) — український військовий, начальник оперативного відділу штабу Дієвої армії УНР, генерал-хорунжий, який спочиває на варшавському цвинтарі на Волі.

30 квітня 1918 р. РСР Тавриди була остаточно ліквідована. На думку тодішнього очільника України — гетьмана П. Скоропадського, Крим мав приєднатися до України на правах автономного краю: «...Таким чином, Україна без Криму стати сильною державою не могла б, і особливо з економічного боку була б несильною. Так ненатурально відрізана від моря, мусила б Україна обов'язково збільшувати намагання до захоплення цього морського побережжя, а разом з тим, повстали б загострені відносини з тією державою, котрій було б передано посідання Криму».

Незабаром у Сімферополі постав лояльний німцям уряд С. Сулькевича, який почав проводити політику, спрямовану на відрив півострова від України. Всі заходи Української Держави ігнорувалися. Відкидаючи вимоги уряду Української Держави, Кримський крайовий уряд вирішив 21 липня 1918 р. відіслати делегацію до Берліна. Її метою було добитися від німецького уряду визнання незалежності Криму від України. Тоді Українська Держава з середини серпня оголосила економічну блокаду Криму (виявляється, це вже було у нашій історії). Було припинено залізничний та морський рух і торгівлю. Це змусило Крим у середині вересня спрямувати до Києва делегацію. Наслідком наступних перемовин було вироблення преліминарних умов входження півострова до складу України. У пункті І цього документа зазначалося: «Крим з'єднується з Укра-

їнською Державою на правах автономного краю під єдиною верховною владою його світлості пана гетьмана». До компетенції українського уряду передавалися зовнішня та митна політика, керівництво армією та флотом. Спільною була фінансова система, експлуатація залізниць, пошти і телеграфу. Кримський півострів одержував свій крайовий уряд, народні збори, які розробляли місцеве законодавство, а також територіальне військо, адміністрацію і статс-секретаря у справах Криму при Раді міністрів Української Держави. Передбачалося, що півострів буде мати свій власний бюджет. Згідно з домовленістю, ці умови мали бути розглянуті і затверджені Курултаєм та з'їздами національних і громадських організацій Криму. Однак у листопаді 1918 р. почалося повстання проти гетьмана П. Скоропадського.

Після виводу німецьких військ з Криму у листопаді 1918 р. Сулькевич змушений був подати у відставку, а 15 листопада на з'їзді представників міст, повітів та волосних земств був сформований новий (другий) склад Кримського крайового уряду на чолі з Соломоном Кримом. Цікаво, що за уряду Крима на півострові одночасно в обігу перебували різноманітні грошові одиниці, у тому числі українські карбованці. Варто звернути увагу також на те, що саме за цього уряду був створений один з двох перших українських природних заповідників — Кримський.

На хвилі революційних подій у Криму з'являються нові визначні постаті української історії. Наприкінці 1919 р. Київ захопили війська Денікіна й українську Академію наук було закрито. Зважаючи на це, її колишній президент — академік В. Вернадський, з приходом Червоної армії до Києва, переїздить до Криму, де стає ректором Таврійського університету, який у наш час став університетом імені В. Вернадського. Вчений працював тут у 1920-1921 рр.

До війни чисельність українців у Криму потроху зростала: 1920 р. — загалом 718 900 осіб, 7,4% українців; 1926 р. — загалом 713 800 осіб, 10,9% українців; 1934 р. — 832 000 осіб, 10,9% українців; 1937 р. — 996 800 осіб, 12,9% українців, 1939 р. — 1 123 800 осіб, 13,7% українців. У 1939 р. населення Сімферополя складало 142,6 тис. осіб.

У міжвоєнні роки Крим входив до РСФСР, що вберегло тутешніх українців від

сталінського Голодомору 1932-1933 рр., але не від репресій 30-х рр. ХХ ст.

Місцева українська громада вшанувала пам'ять загиблих меморіальним хрестом у ніші собору святих Рівноапостольних князів Володимира і Ольги, вул. Севастопольська, 17. Проте вже восени 2013 р. табличка з роками Голодомору була зірвана.

З міжвоєнним Кримом пов'язана і значна частина творчого життя відомого українського художника-баталіста Миколи Самокиша. Майстер народився 25 жовтня 1860 р. у Ніжині на Чернігівщині. Під час навчання у Петербурзькій академії мистецтв (1879-1885 рр.) він входив до українського гуртка митців (С. Васильківський, П. Мартинюк, О. Сластун), що ставив своєю метою відтворити історичні події і національні особливості з життя і побуту українського народу. В 1886-1889 рр. вчився у Парижі. Від 1919 р. жив у Криму. З 1938 р. керівник батальоно-історичних майстерень Харківського і Київського художніх інститутів. Самокиш ніколи не розривав контактів з Україною. У кінці 1890-х р. — на початку ХХ ст. часто приїздив до України, зокрема до Харкова, брав участь у виставках в Україні. З 1898 р. разом з С. Васильківським працював над альбомом, що мав бути продовженням Шевченкової «Живописної України», — «Из украинской старини», з текстом Д. Яворницького (1900). Другий альбом «Мотиви українського орнаменту» (1902) майстер опрацював сам. На початку 1900-х р. М. Самокиш брав участь у розписах Полтавського губернського земства. З 1911 р. кожного літа працював в Україні, а з 1928 р. — у Харкові. Художник виконав давно задуманий цикл творів з української історії і козацьких воєн: «В'їзд Богдана Хмельницького до Києва 1648» (1929), «Бій під Жовтими Водами», славетний «Бій Максима Кривоноса з Яремою Вишневецьким» та багато інших.

Помер художник 18 січня 1944 р. у Сімферополі, похований на І Цивільному кладовищі Сімферополя (Староруське). Могила розташована біля храму Всіх Святих. Ім'ям М. Самокиша названо одну з вулиць міста. Проте мало хто знає, що сталося це ще за життя художника перед війною. У Державному архіві АРК вдалося відшукати документ: «Выписка из протокола № 10 Заседания исполкома симферопольского

Горсовета депутатов трудящихся от 16.VIII.1940 года. О присвоении Кооперативной улице имя Академика тов. Самокиша. В связи с исключительными заслугами Академика тов. Самокиша перед русским искусством, а также учитывая крупнейшую роль его в деле развития изобразительного искусства в Крыму, в день юбилея 80-летия присвоить улице Академика Самокиша имя Кооперативной. П/П Председатель Исполкома Горсовета депутатов трудящихся — Н. Русинюк». На честь художника названо також Кримське художнє училище (на перетині вул. Тамбовської та Лихого), де відкрито меморіальну кімнату художника. Тут також встановлено і чудовий пам'ятник йому.

Для того, щоб ознайомитися з творчістю майстра, завітаємо до експозиції Сімферопольського художнього музею, вул. Карла Лібкнехта, 35 (так-так, з цим без змін), та оглянемо численні козацькі сюжетні, надзвичайно реалістичні «Бій на озері Хасан», монументальні полотна з кримської історії «Подвиг 5 моряків під Севастополем», «Перехід через Сиваш» та ін. Окрім того, у колекції Сімферопольського художнього музею перебуває дуже цікава колекція українистики — твори українських та російських художників кінця ХІХ — початку ХХ ст. на українську тему: твори С. Зорянка, портрет відомого українського мецената П. Терещенка роботи Н. Кузнецова, «Ай-Петрі» та «Вечір» С. Васильківського, «Жниці» В. Васнецова, «М. Крамской» — офорт Т. Шевченка, українські краєвиди Є. Міхальцова, «Осіньні мотиви» М. Волошина, «Присяга Хмельницького» К. Ломикіна, «Солоха і дяк» І. Рєпіна, «Місячна ніч на Дніпрі» А. Куїнджі, «Хатка» Г. Світлицького, твори К. Трутовського, О. Мурашка та ін. Колекція української тематики в образотворчому мистецтві присутня також у Музеї історії м. Сімферополя, вул. Пушкіна, 17.

Друга світова війна, як відомо, прийшла до Криму вже 22 червня 1941 р., коли німці бомбардували Севастополь. У частини 51-ї та окремої Приморської армії, а також Чорноморського флоту Крим, а потім і Севастополь обороняли тисячі українців.

За матеріалами статті Івана ПАРНІКОЗИ «Український Сімферополь» crimeanua.wix.com/main (Продовження буде)

Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров і архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент біля меморіального хреста

ПРОЗА НА БЕРЕГАХ ПОЕЗІЇ

Степанов Федір. Тернами на Голгофу. Сімферополь: «Кримнавтордерждава», 2014.

«Хміль друкованого слова» Федір Степанов пізнав ще в шкільні літа, дитячі газета «Зірка» і журнал «Піонерія» шедро публікували з-поміж інших юних авторів і його вірші, як, між іншим, і мої. Згодом той «хміль» настільки заворожив, що все своє свідоме життя він присвятив слову — писав і досі пише вірші і прозу, рецензії і літературознавчі статті, публіцистику, перекладає. Видав кілька поетичних збірок. Ось остання за часом виходу його книжка «Тернами на Голгофу» дещо незвична як для самого автора, так і для нас, читачів. Кажу «дещо», бо нині стали «модними» подібні видання, коли під однією обкладинкою, як у тій казковій рукавичці, «живуть» різні літературні жанри. Саме таким є томик Ф. Степанова, куди ввійшли поезія, проза, критика і публіцистика упереміж з світлинами. Творчий портрет — як на долоні! Ось чому і приваблює цей ошатний томик.

Читав-перечитував і мимохідь напрошувалась аналогія (шоправда, літературні паралелі, як і будь-які інші, переважно в суті своїй «шкунтильгають»), постійно пригадувався колись вельми відомий теж письменник-«багатоверстатник», чомусь, на жаль, тепер напівзабутий — Степан Крижанівський, автор теж вельми популярної пісні «Берізка», що починалась словами (пам'ятаєте — «Кожан вечір виглядаю: вийдеш ти чи ні?...»). І річ не в тому, що він, доктор філології, видав низку літературно-критичних праць і стільки ж поетичних збірок. Як мені видається, те, що не вписувалося в наукові дослідження, виділялося у нього поетичними рядками, як і в нашого талановитого і працюючого Ф. Степанова. Зрештою, цей приклад непоодинокий, коли, окрім наукового, людина має ще й обдарування поета чи живописця: скажімо, знані сучасні філологи-науковці Юрій Ковалів і Михайло Наєнко. Перший — поет, другий — драматург. До речі, С. Крижанівський опікувався творчим зростанням Ф. Степанова, рекомендував його в члені Спілки письменників України. Учень виправдав надії іменитого вчителя.

Уже сама назва книжки вказує на сутність її змісту. І хоча словосполучення «Тернами на Голгофу» і не згадується в текстах, воно проходить через усю книжку як образ-лейтмотив, як певний символ. У цій багатозначній назві відбито складні і драматичні часи в усі епохи, коли Україні судилося іти «тернами на Голгофу». Погляньмо з цієї точки зору на вірш «Прозрій, народе!» з його розімкнутим часом і простором, з його трагічною тональністю. Яка сила думки і почуття в цьому невеличкому творі на чотири строфи, що утверджує незламність нашого народу! Зніми свою сліпу облуду знову, Прозрій Шевченком і Залізником, З чола зірви печаль терною З шипами, найменовану вінком. І зовсім не випадковий перегук із сьогоденням:

Заманюють тебе у нетрі зайді,
Уярмлювачі з пахирних земель,
Щоб витравити
дух останній Байди
Й чужинську тут крутяти

Образну палітру Ф. Степанова, його поетичний світ мені довелося більш докладно розглядати у передмові до рецензованої книжки. Не буду повторюватись. Що особливо приваблює у творчій манері письменника, так це глибокий ліризм. Він пише тільки про те, що сам пережив, сам відкрив. Неспокій, порив до досконалості, до правди і добра — такі здебільше теми його поезій. Особливим пієтетом вивчені вірші про кохання. Ще Бальзак писав: «Кохання — то наслання! Воно породжує навіть геніальність!». Степанов теж знаходить у коханні різні барви для натхнення:

Тож музую пребудь
мені ти на останку
І заскляніле серце зворуши,
Аби від вечора і до самого ранку
Мені наснився лотос в комші.

Він може у віршах оминати епітети, метафори, інші тропи, вживаючи слова в прямому значенні, але турбуючись про їхню почуттєву наповненість, експресію: «...Свіжа ще трава в ділах у наших й мріях»; «я вилив на землю з обійм бурнів»; «троянди нам стали живицею втх!». Треба бути, далабі, поетом, щоб сказати: «Коли велична ти пройшла у білій сукні // Я весь затерп, в сум'ятті весь поник». У двох рядках — візуальна картина, прострумлена мажорним настроєм і є свідченням розвинутості емоційної пам'яті автора. А це, погодьтесь, важлива для поета риса, чи не одна з основних підвалин ліризму.

Емоційною пам'яттю, тонким переживанням автора прострумлені і прозові твори, «заселені» в другому розділі книжки. Їх не так вже й багато: шість оповідань і образків, так би мовити, на берегах поезії. Вони різні за темою, і разом з тим мають глибоку спільність, пов'язану не лише з особливостями авторської манери, а й з самим підходом до життєвих явищ, чи то дуже давніх, як-от оповідка «Мангупський хлопчик», чи теж уже далеких з нашого повення. Власне, решта творів — ніби відблиски з поетового дитинства. Оповідач не збивається на переказовість, а показує, зображує дії, думки героїв, точно передає нюанси взаємин у воєнно-

му і повоєнному лихоліттях, глибину і мудрість народних традицій, в яких трагедійність буття і людський оптимізм. Такі висновки напрошуються після прочитання найбільшого за обсягом оповідання «Дідова лепта». На терезах совісті зважає дід Трохим кожен свій крок, доглядаючи прилюдного коня Орлика, щоб згодом, після стількох поневірянь, віддати його безкоштовно воїнам: «Нехай швидше женуть германа». Велику духовну силу діда, цього скромного і чесного українця, відчуваю навіть районний комендант Мор.

Приголомшлива автобіографічна оповідь «Сповідь дитини» про чорні дні німецької окупації, коли швабські літаки-«аси» скидали авіабомби на беззахисне село Казанку, як від варварського «частування» ледь врятувалися хлопчик і його мати, залишившись безхатніми і пораненими. «Все це лезом урізалося в пам'ять, і його в ній вже ніколи не стерти», — резюмує автор. І йому вірш.

З не меншим інтересом читаються літературно-критичні статті і публіцистичні роздуми, вміщені в третьому розділі. Це — своєрідні есеї-дослідження, а деякі з них схожі на новели про тих, хто творив і нині творить українську літературу, як-от: Олекса Влизько, його брат (поет і художник) Олександр Володимир Свідзінський, Ігор Муратов, Василь Дергач, Дмитро Шупта, Петро Вольвач.

Особливо доцільно підкреслити, що автор у дослідженнях подає цікаві, подекуди нові, несподівані спостереження, зокрема, щодо життєпису Олекси Влизьки і В. Свідзінського. А, окрім того, кожна розповідь не раз переспіана фактами з історії нашої літератури, вони підсилюють думку й водночас засвідчують ерудицію дослідника. А хіба не цінна така прикмета, як легкість стилю? Бо частенько буває, коли в подібних текстах заакадемізований, ніби сушені гриби, стиль відштовхує навіть від захоплюючого змісту.

Усі ці мої міркування не є вичерпною характеристикою останньої, шостої книжки Федора Степанова. Тут вибрано лише один мотив; як уміло він збалансовує в своїй творчості різні літературні види: поезію, прозу, критику і публіцистику. Тож чекатимемо з ним нових зустрічей!

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
член Національної спілки
письменників України
с. Пруді, АР Крим

Федір Степанов (праворуч) і Василь Латанський

ТВОРЧИСТЬ НАШИХ ЧИТАЧІВ

Вставай з колін, український мій народе!
Чолом не бий — немає перед ким!
Здобудь сьогодні щастя і свободу,
Бо завтра ти залишишся ні з чим.
І не дрімай, щоб не проспав годину.
Ні в кого допомоги не проси.
Врятуй сьогодні рідну Україну!
Державний прапор вище піднеси!

Я вперше почула ці полум'яні слова 22 травня 1998 року на святі останнього дзвоника для випускників 11 класу загальноосвітньої школи № 7, першого українського класу в Криму, який з 5 класу навчався українською мовою. Прочитав ці вірші їхній автор, військовослужбовець, батько однієї з учениць — Іван Вікторович Сургуч.

Прошло 16 років, і ось сьогодні, перечитуючи збірку поезії Івана Сургуча «Від серця до серця», бачу, якими актуальними, написаними нібито сьогодні, є ці поезії, тому хочеться поділитися ними з читачами «Кримської світлиці».

ДО 10-РІЧЧЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ
УКРАЇНИ

Незалежна моя Україно,
Самостійна держава моя!
Чому в'яне червона калина,
Сиротіє родюча земля?

Тільки вітер у полі гуляє
І нагадує вільне життя.
Жаль, убогість в народі зростає
Й зубожілий веде на сміття.
Десять років тяжких проминуло,
Уже виросли діти твої,
Але щастя у них ще не було,
Не приходять воно й до сім'ї,
Бо ж твоїх твоїх днів почорнілих
Заколюють люд у брехні.
Ім не жаль матерів посивілих,
І ненавидять думи ясні.
Каламутять життя в час розради,
Мають втіху від злиднів людських,
Це вони — твій народ й тебе

зрадять,
Щоб прожити в багатстві своїх.
Може, згодом колись і минеться,
Час розставити всі крапки над «і».
День вчорашній уже не вернеться,
Ми ж сьогодні живем на Землі.
І до праці нечаче охочі,
Відаємо всі сили в труді.
Та сміються нам ледарі в очі,
Багатіють на нашій біді...
Бо закони — вони наче дишло,
В них спокійно живуть крадії.
Наша правда ягнятком

принишкла,
Наша совість живе в чужині.
Незалежна моя Україно,
Самостійна держава моя!
Чому в'яне червона калина,
Сиротіє родюча земля?
22.08.2001 р.

ЦЕ ТРЕБА ЖИВИМ

«Это нужно не мертвым,
Это нужно живым»
Р. Рождественський

Це треба не мертвим,
Це треба живим,
Щоб стали ми славним
Народом земним.
Що правду по світу
Несе і любов,
Що дружбу зігріту
Вливає у кров.
Що нами керує
Лиш совість і честь,
Що більш не вирує
Шахрайство і смерть.
Що в нашій країні
Нема ворогів.
Ми в думах єдині,
Бо кожен прозрів.
Що діти в державі
Щасливі ростуть,
Нам жити б у славі,

Як все це здобуть?
Це треба не мертвим,
Це треба живим,
Щоб стали ми гідним
Народом земним.
1998 р.

ЩАСЛИВА ДОЛЯ

Нам доля випала щаслива —
Тебе, Україно, захищай,
Щоб не змогла ворожа сила
Народ і землю звоювать.

Присніє:
Від генерала й до солдата,
Від гетьмана й до козака,
Ти стала нам, Україно-мати,
Душею й серцем у віках!
Ми на порозі розбудови,
Країни вільної сини,
Несем тобі серця любові,
Народе мирний, без війни.

Нехай Тризуб

й Державний прапор —
Святині нашої душі,
Дадуть нам віру в силу нашу,
Всялять відвагу у борні.

Нам доля випала щаслива —
Тебе, Україно, захищай,
Щоб не змогла ворожа сила
Народ і землю звоювать.

Від генерала й до солдата,
Від гетьмана й до козака,
Ти стала нам, Україно-мати,
Душею й серцем у віках!
29.02.1996 р.

Вітчизно моя, мій калиновий краю!
Я серцем на вірність тобі присягаю.
І знову на чатах в дозорі стою,
Щоб мир був і спокій

у ріднім краю.
Немов соколині дашч мені крила,
Щоб в небі могучня
була наша сила,
Я славлю тебе на далекі світи,
З тобою в майбутні нам разом іти.

ЧАС ПОВЕРТАТИ
БОРГИ

Нам воля дісталась
без крові й вогню,
Та краще ми жити не стали.
Тепер за життя ми ведемо борню
В масштабах своєї держави.
Мов струни, натягнуті нерви і жили,
І стогне волячий нарід.
Жилося б нам краще,
якби не тужили,
Сльозами не виплакать бід.
Не треба боятися, й плакати годі!
Хай плачуть уже вороги.
Сьогодні свавілля терпіти не в моді,
А в моді — собі повернути борги!
1996 р.

Іван СУРГУЧ

НАЙДОРОЖЧЕ — УКРАЇНА!

«Всім серцем любіть Україну свою!..» Ота фраза Володимира Сосюри і є творче кредо Богдана Демчука, поета з Червонограда, члена Української асоціації письменників. Автор залишається вірним йому й у третій збірці віршів «Мій краю милий, Україно» (Червоноград: Додаток до газети «Літературний Червоноград», 2014. — 28 с.).

Це — «Поезія галичанина». Таке тлумачення, як доповнення до назви, автор сам обрав. Але це аж ніяк не означає, що у віршах не йдеться про всю Україну, а лише про Галичину. Жодного обмеження. Навпаки, тут ми зустрічаємо поезію українського патріота.

«Він — українець, який з тривогою дивиться на всі проблеми незалежної нашої держави України, пов'язані з окупацією наших земель північним сусідом Росією, — читаємо в анотації. — Велика любов до матері повертає ав-

тора у роки дитинства, до рідного дому».

...Кілька слів про Богдана Демчука. Він народився 26 жовтня 1938 року в селі Бишеві Радехівського району Львівської області, в селянській родині. Після школи закінчив юридичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка. Працював юристом на підприємствах м. Червонограда. Друкувався в газетах «Панорама», «Літературний Червоноград», «Шахтер України», в альманахах «Третій горизонт», «Літарик», «Го-

мін Підгір'я» та в інших виданнях. Член літературного об'єднання «Третій горизонт», учасник багатьох поетичних вечорів, літературно-мистецьких заходів, конкурсів.

Українська тематика завжди домінувала у творчості Богдана Демчука. Тож і нова збірка «Мій краю милий, Україно» відкривається однойменним віршем:

«Мій краю милий, Україно,
Плането мрій і сподівань.
Моя єдина Батьківщино,
Своєї долі не порань».

Є тут патріотичні мотиви, патетичні заклики, пафосні (в добром розумінні слова) рядки, звернення до історичного минулого, зокрема, часів козаччини. Все, що діється негативного в нашій державі, тягарем лягає на серце

автора й інколи болісними строфами — на папір. Але важливо, що він залишається оптимістом.

Краса України яскраво відтворена ним у віршах про природу. Наприклад:

«Прокинулась від сну весна
І будить землю під снігами,
Щоби підніжників краса
Синіла в лісі небесами».

Усі пори року — прекрасні. Тож не як протиставлення весні, а в унісон звучить вірш про осінь, хоч, звісно, відчутні і мінорні нотки: «І знову вітер кризь дощі / Останній лист з дерев зриває, / А в переповненій душі / Від суму серце завмирає».

Весна — літо — осінь — зима. Це — не тільки пори року, це ще й невідпущена плинність часу, людського життя. І не дай, Боже, його змарнувати!

Творити поезію — лише рідним словом. Українську мову Богдан Демчук називає «зорею мою ніжною», «солов'їною пісню», «вродою барвінковою».

У збірці читач знайде вірші-присвяти матері, рідному селу, Прибузькому краю, Тарасові Шевченку, духовні мотиви... Не байдужа йому й інтимна лірика, бо, скажіть, який поет не пише про любов? А завершується збірка віршем-пісню «Вишиванка мами», музику до якої написала місцевий композитор Світлана Холявінська. (Подано й ноти).

Ще одна особливість видання — воно ілюстроване багатьма фотографіями з авторського архіву.

Тарас ЛЕХМАН
м. Червоноград

(Закінчення. Поч. у № 51)

У таборі жив у кращих умовах не той зек, хто був відомим на волі, хто володів досвідом високої професії, хто розумний, освічений, а, як і задумано верховним і його поплічниками, різна кримінальна нечисть, «друзі народу», яких і ставили командувати і принижувати людей освічених і розумних, сумлінних — так званих воровіг народу.

Скільки доводилося бачити таких сцен, коли колишні відомі вчені, письменники, воєначальники принижувалися перед блатарем кухарем, вимолоючи в нього зайвий черпак баланди. Скільки їх попалося в кухонних помийниках, вишукуючи для себе щось їстівне. Не можу забути, як колишній нарком освіти однієї середньоазійської республіки збирав картопляні очистки і, щоб не перехопили інші зєки, квапливо ховав їх до кишень. Голод людину принижував.

Ті, хто заганяв у табори мільйони невинних, мали завдання не просто ізолювати їх, але й витравити в них усю людську, моральну: любов, милосердя, сумління... З цієї метою й створювалися такі умови невілникам, щоб зміцнити в них найганебніші інстинкти. Коли маса людей голодує, чахне від холоду й непосильної праці, роззута і роздіта, тоді й починає зникати людська мораль, а замість неї з'являється не любов до ближнього такого ж мученика, як і сам, а ворожість, як до конкурента на краще місце на нарах, на легку роботу, більший пайок.

Відомий письменник Варлам Шаламов, в'язень сталінських таборів з сімнадцятирічним стажем, вважає, що життя в таборі — це ганебний і негативний досвід людини, і людина не повинна навіть чути про табір. Жодна людина не стає ні кращою, ні сильнішою після нього. Табір, стверджує Шаламов, — негативна школа, негативний досвід, розбещування для всіх — як для невілників, так і для начальників, конвоїрів, усієї табірної обслуги. І навіть для тих, хто просто споглядав табірне життя, був стороннім свідком.

Відбував я свій термін у двох таборах — спочатку в Бамлагу, потім у Нижньо-Амурському таборі. У Бамлагу працював на навантажених гравію і піску на залізничні платформи. Яка ж це була тяжка праця! Робоча зміна тривала десять годин.

Пам'ятаю один повний відчай вечір, коли мене раптом охопило якесь божевільне бажання розпрощатися з життям, засіла думка, так начеб її вбили в голову, що, працюючи так і знесилуючи себе, свій термін я не відбуду, загнусь, то навіщо мучитись. Пам'ятаю, світив місяць, яскравий і зелений, а земля, випнута кам'яним громадом сенок, була, як мертвець, біла. І зірки були яскраві і дуже великі. Вони, здавалося, висіли так низько, що коли б кинув з доброю силою угору камінь, то влучив би в зірку. Зірки ніби дихали, як загнана людина, ставали то великими, то маленькими. Потім вони начеб почали схлипувати, і їхні схлипи і тремтіння я помітив на моїй відшліфованій гравієм совковій лопаті. У відчай я гахнув держак лопати по борту платформи. Держак тріснув, кінець його залишився у мене в руках. Я сів на купу гравію, скорчився і думав, як і чим я скінчу життя своє. Думав спокійно, як про щось звичайне, скажімо, про ту ж таки платформу, яку треба завантажити, або про завтрашній пайок.

Підійшов бригадир, побачив зламаний держак, приніс новий, набив на нього лопату, віддав мені.

— Допрацюй зміну, — сказав він, — завтра тебе в контору беруть.

Ось ця радісна новина і перекреслила мій задум розпрощатися з життям.

Якийсь час я працював у конторі колонії на селекторі нічним телефоністом. Лафа, кращої для зєка й не придумаєш. Сидиш у теплі, пайок і норму маєш ситну. Я позбувся голоду, поздоровівав і духом.

Попрацював я і на пекарні помічником пекаря.

Наступний табір мій був Нижньо-Амурський, зєки якого почали будувати залізницю на Ніколаєвськ-на-Амурі. До своєї колонії ми йшли пішки тайгою від станції Комсомольськ-на-Амурі дві доби, з нічним перепочинком біля вогнища. Хоч і був березень і морози поменшали, а дехто дорогою обморозився.

Спинилися в тайзі біля модрини, на якій було прибито дощечку з номером нашої колонії. Жили в наметах і будували лежнювку — тимчасову дорогу для машин. Доводилося носити дерев'яні колоди по воді, бо сніг розтанув, і тайга була вся в калюжах.

Я вважаю, що табір, окрім того страшного негативу, про що я вже писав, — ще й велика школа, де людину вчать, як треба ненавидіти фізичну працю. Підневільна праця — така ж кара, як і позбавлення волі. Тому зєки їй чинять опір, результатами зробленого не цікавляться, намагаються щонайменше затратити сили під час роботи. На свою роботу зек дивиться з огидою і прокляттям. Особливо в нього виникає ненависть, коли бачить

Василь ХОМЧАНКА

непотрібність того, що силоміць змушують робити. Гадаю, що з табору й прийшла в наше суспільство не-любов до фізичної пра-

ці, вона стала непроститивною.

Будівництво дороги на Николаєвськ було припинено, і всю зєковську масу перекинули на будівництво дороги Комсомольськ — Совгань, яку зєки й збудували.

Полегшення прийшло в кінці терміну, коли мене перевели вантажником на продуктовою базу і розконвоювали. Я міг вільно без конвою виходити в місто Комсомольськ.

Одного осіннього дня я проходив повз групу зєків, які брукували вулицю. Я зупинився біля них, почувши в розмові одного хлопця білоруські слова, заговорив з ним. Він виявився з-під Слущька. Хлопець сказав, що тут є ще один білорус, і вказав на чоловіка, який, стоячи на колінах, вкладав камені в насипане полотно дороги. «Це — поет Сергій Середа», — сказав хлопець. Коліна в поета були обмотані мішковиною — щоб не мушко стоять. Я підійшов до нього, спитав, хто він. «Я — Сергій Дорожний», — відповів він. «Так я ж вас знаю!» — радісно вигукнув я і сказав, що бачив його колись в Будинку письменників і що у мене вдома є його книжка віршів «Прококси на пам'ять».

Виявившись, що Сергій Дорожний перебував зі мною в одній колонії і навіть у сусідньому бараку. Я радіє, що тривалий час, аж кілька місяців, до свого звільнення міг допомагати Сергію продуктами, приносячи їх з бази. Більш того, я підкупив начальство, і воно із загальних робіт перевело Сергія в контору рахівником.

Ні я, ні Сергій Дорожний не знали, що в той же колонії перебував ще один поет — Микола Заболотський, який працював там креслярем. Про це я довідався тільки недавно з табірних листів поета, видрукованих у часописі «Знамя».

Докладно про Сергія Дорожного є мої спогади в книжці «Постріл у вікно».

На початку квітня сорок першого року я попрощався з табором. Попрошався, але табір на все життя лишився в пам'яті і свідомості і весь час нагадує про себе. Хоч від дня звільнення минуло майже півстоліття, табір і понині тримає душу в огидній тривозі і дуже часто сниться. Будь вони прокляті, ті

чотири роки. Дні війни, які я потім провів на передовій, не мучать такою тривоною і тяжкими спогадами, як тюрма і табір. Після звільнення я приїхав до Астрахані, бо в Білорусь мене не пустили. В Астрахані влаштувався вантажником на риболовну базу — вантажив лід, сіль на баркаси. Жив у інтернаті. Можливості вчитися або вибрати до душі якусь роботу не було — я ж мав ще три роки пораження в правах. Як і раніше, лишався безправним.

Усе змінилося одного дня. Десь у кінці травня після роботи я пішов до райвійськомату, щоб стати на військовий облік. Прийшов туди, а там — метушня, людно: готувалася до відправлення команда в армію з резервистів. Дехто не з'явився, не вистачало людей, а тут я втрапив на очі. Мене з ходу й зарахували до тієї команди, не дозволивши навіть збігати до інтернату по речі. Так валіза моя з фотокарткою Сергія Дорожного, його листом до Петруся Бровки — думалося ж, що поїду до Білорусі і при зустрічі передам адресату — загинули назавжди.

Військоматівський писар дав мені заповнити анкету, я її заповнив. У графі про судимість записав — не судимий. У графі про партійність написав, що я — комсомолец. Вказав неправду і про освіту — начеб скінчив один курс інституту журналістики в Мінську.

«ПІД ЩАСЛИВИМ СТАЛІНСЬКИМ СОНЦЕМ...»

З цієї анкетою я й пішов служити в армію і прослужив потім у ній аж двадцять сім років. Коли почалася війна, нас відправили на фронт, і хто там буде перевіряти чи уточнювати біографічні дані. Воював рядовим, з тим скінчив військово-піхотне училище, вступив у партію, отримав нагороди, а кінець війни зустрів у Австрії командиром мінометного взводу.

Відразу ж після війни я хотів звільнитися. Звільнитися не дали. Викликали до штабу дивізії і сказали, дивлячись на мою анкету: — Ви — офіцер з освітою, вчилися в інституті журналістики, і ми пропонуємо вам вступити до військової академії. — Назвали кілька академій, я вибрав військово-юридичну, поміркувавши, що професія юриста знадобиться і в цивільному житті.

В академію я вступив, вчився там чотири роки і весь час думав, що мене ось-ось викриють як судимого і виженуть з академії, з армії і з партії за обман.

Не викрили. У п'ятдесят першому році академію закінчив і до кінця шістдесят восьмого року служив у військових трибуналах суддею. За сімнадцять років суддівської роботи я розглянув чимало судових справ, позбавив волі багатьох людей. Я, колишній зек, тепер сам заганяв людей за грати.

За чотири роки неволі в тюрмах і таборах у кожній клітині своєї душі відчував, як тяжко пробути навіть один день за ключем дротом. Кожного вечора підраховуєш, скільки ще лишилося місяців, тижнів, днів. Ну що б, думалося тоді, дали б мені не чотири, а на півроку менше, і був би я вже близько до волі. Ось це відчуття нестерпної неволі щоразу, залишаючись в кімнаті для винесення присуди, я й згадував. Відомо ж, що санкції кожної статті Кримінального кодексу мають нижчу і вищу межу. У цих межах і треба вибрати термін позбавлення волі. Можна визначити і нижче нижчої межі, коли знайдуться на це підстави, але переступати вищу не можна.

Я намагався бути справедливим суддею. Мене вважали колеги м'якотілим, навіть лібералом, начальство критикувало за цю

м'якотілість. У мене були відмінені присуди, але тільки через м'якість покарання і не було жодного вироку, за яким би вища інстанція знизила термін неволі засудженому.

Великий російський юрист і вчений Анатолій Федорович Коні свого часу, розмірковуючи, якими повинні бути судді, якось сказав: найсправедливішим суддею був би той, який на своїй шкірі відчув, що таке неволя і яке нездоланне прагнення у в'язня до волі. Добре було б, говорив Коні, кожного кандидата на посаду судді потримати в неволі з арештованими ну хоч би з місяць.

Звісно, на практиці таке не проводилося і не буде проводитись. А я ось пройшов таку практику і знаю, що значить рахувати дні до звільнення.

Коли я вершив суд, я казав собі: пам'ятай про неволю. Повторював, як колись повторювали римляни, — пам'ятай про смерть. Так воно й має бути.

Однак зроблю застереження, лібералом до тих, хто вчинив тяжкий злочин, до різних блатарів-рецидивістів я не був. Я їх зненавидів ще в таборі і тюрмах.

Згідно з Конституцією СРСР наші судді при вирішенні конкретних справ є незалежними і підпорядковуються тільки закону і своєму сумлінню. Це, звісно, теоретично. На практиці ж було досі зовсім інше. У ста-

лінські часи не існувало права у справжньому конституційному сенсі. Тільки тепер гостро поставлено питання — зробити нашу державу правовою.

На спинці крисла судді є державний герб — це начеб офіційне нагадування, що суддя діє від імені держави і йому надано великі права. Я засідав під цим гербом багато років і вершив правосуддя тільки на добро, тому моє сумління чисте.

У кінці шістдесят восьмого я звільнився з армії і перейшов на літературну роботу.

Мене так і не викрили. Нікому, на мій подив, не стало відомо про мою судимість. А те, що при зарахуванні в академію і при призначенні на службу у військової трибунал мене перевірили, я був упевнений. Певно ж, робилися запити до відповідних установ, де є облік усіх судимих. Тільки ж чому обійшлося все тихо?

Я подав заяву до прокуратури республіки про мою реабілітацію. Прокурор БРСР Пастрєвич Іван Прокопович, мій земляк з Могильовщини, колишній військовий прокурор, з яким я разом якийсь час служив, отримавши мою заяву, не повірив, що я був судимий, але наказав зробити перевірку цього факту.

Ось тут я й отримав розгадку того, чому мені поталанило. Ні у відділі обліку засуджених МВС СРСР, ні в такому ж республіканському відділі я серед засуджених не числюсь. Чому ж я випав з цього суворого обліку? А дуже просто: якийсь працівник цього відділу не туди, куди треба, поклав заведену на мене картку. Недбалість того працівника дала мені спокійну службу і спокійне життя. Як кажуть, Бог мені допоміг.

Такий ось побіжний ескіз мого життя з його несподіваними зигзагами. І мав рацію забутий літератор Баласога, що можна, не потрапивши куди прагнув, бути корисним людям хоч чим-небудь. Я був, вважаю, корисним.

Переклад з білоруської Данила КОНОНЕНКА

(Ж. «Малодосць», № 5 — 1991 р.)

З ІМЕНЕМ БЕРІЇ-СТАЛІНА-ПУТІНА...

У КРИМУ ФСБ ВИКРАЛА ПОСАДОВЦЯ ГЕНПРОКУРАТУРИ

У Криму було викрадено заступника начальника відділу Генеральної прокуратури України, якого агенти ФСБ РФ обвинувачували в організації терористичного акту наприкінці серпня 2014 року.

Як повідомили УНІАН у пресслужбі Генпрокуратури, 5 грудня на тимчасово окупованій території Криму невідомі особи зняли з погтяга «Сімферополь — Київ» і вивезли в невідомому напрямку заступника начальника відділу Генеральної прокуратури України, який відвідував матір у Бахчисараї. Тривалий час місце його перебування було невідоме. Тільки 15 грудня

стало відомо, що 10 днів він утримувався у слідчому ізоляторі Сакського відділу поліції, де на нього був складений протокол про начебто скоєне ним адміністративне правопорушення. При цьому до працівника української прокуратури застосовувався психологічний тиск, погрози та фізичне насильство.

У ГПУ зазначили, що у слідчому ізоляторі працівники ФСБ РФ із застосуванням поліграфу допитували прокурора, обвинувачуючи його в організації теракту наприкінці серпня, коли в машині працівника «республіканської прокуратури» знайшли вибухівку, а також стверджували, що він є шпигуном чи його посібником. Тільки після закінчення 10 днів арешту український прокурор був відпущений з незаконного утримання.

«У зв'язку з цим, а також іншими схожими випадками, як на тимчасово окупованій території півострова Крим, так і в східних областях України, та в умовах посилення соціальної напруги генеральний прокурор України Віталій Ярема доручив управлінню внутрішньої безпеки та захисту працівників прокуратури вжити всіх необхідних заходів для забезпечення захисту працівників органів прокуратури від незаконного втручання в їхню службову діяльність, а також фізичного захисту працівників та членів їхніх сімей», — повідомили у пресслужбі.

За час проведення антитерористичної операції постраждали 17 працівників прокуратури, троє з них загинули від рук терористів.

УНІАН

А ОБШУК БУВ НЕ ІГРАШКОВИЙ...

У Росії в квартирі громадської активістки Катерини Мальдон пройшов обшук. Про це вона повідомила на своїй сторінці у Facebook.

Під час обшуку К. Мальдон не було вдома, але там були її рідні, чоловік і діти. За її словами, були вилучені книжки, плакати, українські прапори, значки і вінки. Пізніше К. Мальдон заявила, що виявила зникнення грошей на суму 40 тисяч рублів.

Співробітники поліції заявили, що обшук проводився у зв'язку з тим, що під'їзд і двері активістки розписані проукраїнськими написами. Активістка стверджує, що написи зробили невідомі.

К. Мальдон заявила, що ця акція в під'їзді — помста за серію одиночних пікетів біля будівлі Генштабу,

які проходили напередодні того, що сталося. Активістка не виключила, що їй доведеться переїхати, повідомляє агентство «Росбалт».

4 листопада співзасновник громадського руху «Майдан без кордонів» Катерина Мальдон після закінчення вистави «Трамвай «Бажання» у Московському художньому театрі імені Чехова кинула акторові Михайлу Пореченкову іграшковий пістолет, вигукнувши: «На, Міша, ти ж любиш постріляти! Застрель мене!».

30 жовтня Михайло Пореченков відвідав позиції сепартистів в аеропорту Донецька й, вдягнувши каску з написом «Преса», зробив кілька пострілів із кулемета в напрямку українських позицій. В Україні проти Пореченкова порушені кримінальні справи (і міліцією, і СБУ), фільми з його участю зняті з ефіру українських каналів.

«КРИМНАШ» І КРИМСЬКІ ТАТАРИ: ПРИМУС ДО «ЩАСТЯ»?

За дев'ять місяців життя в новому — анексованому — Криму сказати, що життя змінилося і стало не тим, до якого звикли і яке недооцінювали раніше, означає не сказати нічого.

Порожні прилавки в кримських супермаркетах, божевільне зростання цін внаслідок обвалу рубля. Люди в паніці, до тям приходять навіть ті, хто був готовий «померти в Росії».

На деякі очевидні ознаки розрухи в Криму вже не звертають уваги. На такі, приміром, як відсутність співробітників ДІБДР на дорогах під час зупинки світлофорів через вیاлове відключення електроенергії. Такі, як невмотивована «пильність» посадовців на адміністративному кордоні Криму, що фурами і тоннами не пропускають на півострів «ворожі» продукти харчування з материкової України. Не новиною є й вічні черги на Керченській переправі — бардакоустрій, нав'язний у Криму і в штурм, і в штиль.

Проблеми Керченської поромної переправи, що стала «притчею во язицех» і посміховиськом на весь світ, пробував «розрулити» навіть «голова» Криму Сергій Аксьонов. Приїжджав особисто, розмовляв, давав вказівки і публічні обіцянки, що «тепер усе зміниться», але затримки транспорту на пором припинилися лише на кілька днів. І до сьогодні, пише керченський міський сайт, вантажні машини знову стоять по кілька діб, знову з незрозумілої причини опечатуються порожні фури, знову на переправі повідомляють, що «закінчилися якісь пломби, за якими треба їхати до Сімферополя».

На тлі всього цього безумного розгартяшу: спроб то опріснення морської води, то зміни руслу річок; будівництва через Керченську протоку то підземного переходу, то мосту, то канатної дороги; на тлі заяв про необхідність то повернення боргів українським банкам, то «в жодному разі» — на тлі усього цього «кримострою» «влада», що називається, з піною на устах розповідає, як у республіці всім добре живеться, і як кримчани мають бути задоволені одним лише тим, що в Криму немає війни.

При цьому Аксьонов упевнений, що «сьогодні хоч каміння з неба падатиме», 90% кримчан будуть щасливими. «Союз з Росією нівелює усі тимчасові труднощі перехідного періоду», вважає намісник Путіна в Криму.

При цьому народовий демонструється активна робота з пошуку і зі знешкодження якогось внутрішнього ворога, який намагається порушити цей «священний кримсько-російський світ».

Кого призначати на роль внутрішнього ворога, сумнівів ні в кого не було — кримських татар, здебільшого тих, які не визнають нову владу і критично ставляться до її дій. На боротьбу з ними не шкодують ані сил, ані часу: адже, прицільючись в цю мішень, влада демонструє свою «силу» і відволікає жителів Криму від розрухи і невдач «перехідного періоду». Так вважають у Меджлісі.

Справді, інформаційні сайти не перестають повідомляти про те, що прокуратура і ФСБ, поліція і «самооборона» — усі перебувають у пошуках міфічних терористів, не втомлюючись роз'їжджають по Криму з обшуками і арештами, з конфіскаціями і провокаціями.

Сама «прокурорша», піклуючись про мир у Криму, особисто їздить з Сімферополя в Армянськ, аби зачитати черговий припис-заборону на в'їзд тому або іншому політику.

Площу Леніна в Сімферополі, як зіниці ока, бережуть від «провідників» «Правого сектора»: з часів анексії Криму її постійно огорожують парканами, оточують військовими й охороняють бронетехнікою.

Як розповів журналістам замголови Меджлісу Ахтем Чийгоз, «політичний тиск на активістів-кримських татар посилюватиметься і надалі, оскільки соціально-економічне становище в Криму все гірше і гірше». Побувавши днями, а точніше 10 грудня, в День захисту прав людини, на допиті як свідок у справі «3 травня», Чийгоз переконався, що боротьба Аксьонова з Меджлісом — його єдиний шанс у спробі утримати владу в Криму. А аргументи Чийгоза на допиті в Слідчому комітеті про те, що кримські татари — мирний народ, зовсім не вписуються в намальовану владою картинку про ситуацію в Криму.

Вічна дилема — Крим чи імміграція?

Між тим, національний рух кримських татар за повернення на батьківщину ще з часів СРСР мав успіх саме завдяки мирним

методам відстоювання своїх прав і чіткій організаційній структурі руху. Відсутність насильства в цій боротьбі дозволила руху отримати авторитет у світі і, принаймні, лояльність при всіх президентах — в Україні. Сьогодні, коли лідери народу — Джемільєв і Чубаров — відрізані від Криму, будівля Меджлісу заарештована владою, а деякі з меджлісівців, не витримавши випробування, поповнили ряди цієї ж влади, постає питання, — яким чином далі функціонувати в Криму представницькому органу кримських татар?

На думку одного з авторів Стратегії повернення Криму, колишнього Генконсула України в Стамбулі і нинішнього голови «Майдану закордонних справ» Богдана Яременка, розглядати це питання слід з точки зору того, що майбутнє кримськотатарського народу пов'язане з Україною. Тому Меджлісу для збереження статус-кво необхідно переїхати з Криму на материк і продовжити свою повноцінну діяльність у демократичній і вільній країні.

«Вважаю, що збереження повноцінного громадського життя кримськотатарського народу в Росії неможливе, оскільки вона робить усе для того, щоб вихолостити його рух. Тому, якщо серйозно сприймати проблеми кримських татар, то необхідно насамперед завершити юридичне оформлення їхніх прав, створивши в Україні кримськотатарський національний округ, який згодом стане прообразом майбутнього національно-територіального устрою Криму», — повідомив кореспонденту «Укрінформу» Богдан Яременко.

По-друге, вважає він, Україна має законодавчо затвердити легітимні органи управління кримськотатарським національним рухом для того, щоб не допустити створення Росією альтернативних органів, які можуть бути визнані іншими країнами.

Щодо переїзду з Криму мешканців, які не згодні з новим режимом, то Україна, не маючи можливості забезпечити їхні права на окупованій території, має створити хоч би мінімальні умови для охочих залишити півострів, як, втім, — й інші території, де існує загроза життю українців.

Скористатися чи ні цією можливістю — це вже особиста справа кожної людини, зазначив Богдан Яременко. При цьому він наголосив на тому, що на материковій Україні необхідно організувати «Осередки кримського життя».

Загалом все це, розповів Яременко, прописано в розміщеній на сайті «Майдану закордонних справ» — «Стратегії повернення Криму».

Протилежну до цієї точки зору на проблему має колишній голова Бахчисарайської райдержадміністрації, член Меджлісу Ільмі Умеров. Він вважає, що кримським татарам у жодному разі не можна від'їжджати з Криму, до якої б держави півострів не належав.

«Скільки триватиме окупація, два роки чи двадцять років, цей час треба пережити в Криму, як Меджлісу, так і усьому народу. Працювати, займатися бізнесом, будувати будинки і виховувати дітей треба на батьківщині — для цього ми стільки боролися за повернення в Крим», — сказав кореспонденту агентства Умеров.

За його словами, він не має права засуджувати людей за те, що вони, залишаючись громадянами України, вимушені отримувати російські пенсії і соціальні виплати, тому що сам опинився в такому становищі.

Після гучного відходу з посади голови Бахчисарайської райдержадміністрації, пов'язаного з відмовою скласти присягу РФ, він за станом здоров'я пішов на пенсію, але оскільки українську пенсію в Криму отримати немає технічної можливості, вимушений був оформити російську.

«Єдине, від чого б я застеріг кримських татар, що залишилися в Криму, — це складати присягу на вірність державі-окупанту», — сказав Умеров.

Меджліс, за його словами, теж має працювати в Криму в міру своїх сил і можливостей.

Вийхати чи продовжувати жити на батьківщині — дилема для багатьох кримських татар. Пригадуються слова Муфтія Криму Емірлі Аблаєва на сесії Курултаю, що проходила у Бахчисараї у березні цього року: «Наша коліска — Крим, і ми не повинні її залишати».

Говорили й інші делегати з'їзду, мовляв, у всі часи корінних кримчан правдами і неправдами виживали зі свого дому. Люди не витримували і від'їжджали, думаючи, що недалеко і ненадовго, що дуже скоро повернуться. Залишали рідні домівки, від'їжджаючи чимдалі від Росії, — хто через Україну в Румунію, але більшість — морем, у Туреччину. Сьогодні в одній тільки Туреччині живе близько 6 млн. кримських татар — у 20 разів більше, ніж їх сьогодні в Криму.

При цьому відомий практично єдиний

ності перевагу віддали б останній країні.

У Криму уважно стежили за діями Анкари після анексії Криму Росією. Заяву про підтримку територіальної цілісності України Президент Туреччини Абдулла Гюль оголосив одним з перших разом з Президентом Польщі. МЗС Туреччини засудило проведення референдуму про статус Криму, а тоді ще голова уряду Туреччини Реджеп Таїп Ердоган у телефонній розмові з Путіним сказав російському президентові, що «в Криму живуть не лише етнічні росіяни».

Те, що сталося потім, — зустріч в Анкарі Президентів Росії і Туреччини, заява Путіна про відмову від Південного потоку, знижка на газ та інші преференції Туреччини від Росії, що виглядали як підшепування впливового південного сусіда, — глибоко шокувало кримських татар.

Кілька днів тема «турки кинули кримських татар» була найбільш обговорюваною в Криму. Емоції фейсбучних аналітиків зашкалювали — турецький президент на прес-конференції після тригодинних переговорів за закритими дверима заворожено твердив: «Путін сказав, «Путін забезпечив» інтереси усього народу», «кримськотатарська мова визнана державною» і так далі.

Втім, у певних колах цю ситуацію прокоментували б просто — «нічого особистого, тільки бізнес».

Український журналіст з Криму Осман Пашаєв, який певний час працював у Туреччині, ще напередодні приїзду в Анкару Путіна попередив, що не варто чекати від зустрічі двох президентів чогось особливого. За його словами, урядом Туреччини затверджений спільний з Росією план будівництва в провінції Мерсин атомної електростанції вартістю 5 млн. доларів.

«Думаю, не буде жодних публічних заяв. Кримські татари не вартують 5 млн. доларів. Ми — бідні нечисленні родичі, яким максимум можуть обіцяти комфортну мечеть в центрі Сімферополя, якщо сильно не нариватимемося», — написав на своїй сторінці в Facebook емоційний Пашаєв.

Підсумки візиту в Туреччину Путіна лідери кримських татар Джемільєв і Чубаров журналістам не коментували.

Єдине, що зробив Чубаров, — спробував зменшити загострення публічних коментарів і порадив народним експертам «не квапитися з узагальненнями».

«Насправді, в складних міжнародних процесах, обумовлених агресивною політикою Росії, є свій чіткий алгоритм, що дозволяє передбачити благополучний результат. У тому числі для Криму і кримськотатарського народу», — написав Чубаров у Facebook.

Мустафа Джемільєв як уповноважений Президента України з питань кримськотатарського народу також стримано висловився на своїй офіційній сторінці в тому дусі, що «турецький президент спробував обійти гострі політичні кути і приділив увагу економічним питанням». За його словами, Туреччина не може самостійно вдатися до кроків, спрямованих проти агресивних дій Росії в Криму.

Можливо, вони мають рацію. Емоції — не найкращий супутник на шляху до визначеної вершини. Досить жертв у відстоюванні свободи, честі та гідності, слід підключати холодну голову, тверезий розрахунок, чіткий алгоритм.

І, звичайно, впевненість у тому, що у вірмен є Вірменія, у болгар — Болгарія, у турків — Туреччина, а у кримських татар — Україна.

Катерина ЛИСИЦИНА

«Укрінформ»

У ДЕНЬ СЯТОГО МИКОЛАЯ ВІДБУВСЯ ЗАХІД ДЛЯ ДІТЕЙ З РОДИН ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

«Сьогодні, у День Святого Миколая, коли кожна дитина вірить у казку, коли кожен повинен відчувати, що він не один, ми проводимо це свято. Україна у нас єдина і неділима. Думаю, кожна дитина після цього заходу виїде більш упевненою в собі, маючи підтримку нових друзів», — сказав Ігор Ліховий, закликаючи дітей до знайомства одне з одним та із традиціями української культури. Під час свята свої виступи представили учні Державної художньої середньої школи ім. Т. Шевченка, Київської спеціалізованої середньої музичної школи ім. М. Лисенка, Державної хореографічної школи при Національному заслуженому академічному ансамблі ім. Вірського. Перший заступник міністра заповнив, що талановиті діти та навчальні художні заклади, де вони здобувають

спеціальну освіту, матимуть у подальшому підтримку державного бюджету. Так само будуть підтримані і творчі дитячі проекти. «Талановиті діти зможуть отримати кошти на реалізацію свого проекту», — запевнив Ігор Ліховий. У ході свята діти дізналися про традиції святкування Дня Святого Миколая та обміня-

лися подарунками, які створили власноруч, а також отримали подарунки від Міністерства культури — квитки на прем'єру повнометражного мультфільму «Бабай» та книжки від видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

Прес-служба
Міністерства культури
України

Іван ФРАНКО

З НОВИМ РОКОМ!

З Новим роком, браття милі,
В новім щастю,
в новій силі
Радісно вітаю вас
І бажаю, щоб в здоров'ю,
В мирі, з братньою
любов'ю,
Відтепер ішов нам час.
Щирій праці Бог поможе!
Дай вам Боже все,
що гоже!

СИПЛЕ СНІГ

Сипле, сипле, сипле сніг.
Мов метелики сріблесті,
Сніжинки біленькі, чисті
Тихо стеляться до ніг.
Сипле, сипле, сипле сніг.
Сипле, сипле, сипле сніг.
Тихо, легко і спроквола
Покриває все довкола,
Ні стежок, ані доріг...
Сипле, сипле, сипле сніг.
Сипле, сипле, сипле сніг.
Все присипав —
доли, гори,
Вже весь світ —
мов біле море,
Біле море без доріг.
Сипле, сипле, сипле сніг.

Любов ЗАБАШТА

ЗИМОНЬКА

Зимонько, голубонько
В білім козушку,
Любимо ми бігати
По твоїм сніжку.
Всім рум'яниш личенька
Ти о цій порі
І ладнаеш ковзанки
В нашому дворі.

Валентин БИЧКО

ЗИМА

Дорога біла стелеться,
І краю її нема.
Сніжок мете. Метелиця.
Прийшла до нас зима.
Льодком тоненьким
скована,
Спинилася ріка.
Повита тихим сном вона,
Весняних днів чека.
І ліс дрима. Безлистою
Верхівкою поник.
Над ним пісні висвистує
Лиш вітер-сніговик.

Григорій БОЙКО

Я ЛЕЧУ

Я лечу, лечу, лечу —
Накатаюсь досочу.
Все униз, униз, униз,
Мимо сосен і беріз.
Мимо сосен і беріз —
На галяві зупинивсь.
Я веду, веду, веду
Саночки на поводі —
Бо з гори санчата мчать,
А на гору не хотять.

Володимир КЛЕНЦ

ГОСТЮЄ В НАС ЗИМА

Летять, летять сніжинки
На поле, ліс і сад,
Веселий свій таночок
Танцює снігопад.
Надворі — лютий холод,
Тепла давно нема.
Заліз в копичку зайчик
І солодко дрима.
Мете хвостом лисичка
Сніжок біля сосни.
В барлозі спить
ведмедик,
Солодкі бачить сни.

Оксана САНАТОВИЧ

ВЕСЕЛИЙ СНІГ

Падав сніг,
Падав сніг —
Для усіх, усіх, усіх,
І дорослих, і малих,
І веселих, і сумних.
Всім, хто гордо носив ніс,
Він тихцем сів на ніс.
А роззявам, як на сміх,
Залетів до рота сніг.
Вереді за комір вліз
І довів його до сліз.
А веселі грали в сніжки —
Сніг сів на усмішки
І сміявся з усіма:
— Ой, зима, зима, зима!

«БАБАЙ» РОЗПОЧАВ ХОДУ КІНОТЕАТРАМИ

Українські мультиплікатори презентували першу за роки незалежності анімаційну повнометражну стрічку «Бабай». Група, яка працювала над проектом, сподівається, що український глядач оцінить роботу, яка тривала майже десятиліття.

Через фінансові труднощі, зокрема тимчасове замороження проекту, від початку роботи над сценарієм «Бабая» до презентації стрічки минуло вісім років. Зрештою, з'явилася історія, наповнена пригодами та афоризмами. В її основу лягла тема страху, каже сценарист мультфільму Вадим Шинкарьов.

«Ми вирішили зробити фільм про «Бабая», тому що це дуже підходящий антигерой. Дуже цікава тема страху, яка буде актуальна і для дорослих, і для дітей. Просто ця тема вічна — про страх, про дітей, про те, як вони його долають. Фільм зроблено для дітей старших груп дитячого садочка та першокласників. Фільм розрахований на тих дітей, яких візьмуть за руку та приведуть до кінотеатру, так що хочеш не хочеш, батьки будуть змушені його подивитись».

Режисер мультфільму Марина Медвідь розповіла Радіо «Свобода», що на тлі бойових дій на сході України стрічка в очах глядача отримала додаткові політичні підтексти.

«Насмішніше, що кіно було завершено до того, як почалась складна ситуація в Україні. Зараз знаходять якісь політичні збіги або ставлять запитання, чому одне око блакитне, а інше — жовте. У нас в голові такого не було, ми завершили кіно за рік до того, як відбулись всі події».

Діалоги для фільму писала Софія Андрухович. Головному герою стрічки Бабаю свій голос подарував актор Борис Георгієвський, Остап Ступка озвучив Чорта, Ірма Вітовська говорила за Відь-

му, Мирослав Кувалдін озвучив Кота-скрипуна, а також гумористи Володимир Данилець та Володимир Мойсеєнко дали голоси Змію Гориничу. Сценарист Вадим Шинкарьов сподівається, що з таким звуковим рядом фільм приречений на успіх. Добрих касових зборів очікує і продюсер Едуард Ахрамович:

«Очікую хорошої каси, моя мрія, щоб хоча би 500 тисяч

громадян України сходили до кінотеатру та подивились цей фільм — це буде дуже добре. Ми вже робимо телеверсію — серіал 12 серій по 6 хвилин — «Бабай», який на весні покажуть канали групи «Інтер». У випадку успіху будемо робити «Бабай-2». З тими самими персонажами нову історію».

«Бабай» триває 70 хвилин та складається з 200 тисяч малюнків. Бюджет проекту становив 2 мільйони доларів. Тепер українці зможуть подивитись мультим майже

на 100 екранах України. З кожного проданого квитка буде відправлено по 1 гривні для дітей переселенців, обіцяють творці фільму.

Віце-прем'єр-міністр — міністр культури України В'ячеслав Кириленко разом з родиною відвідав прем'єру першого прокатного повнометражного українського мультфільму «Бабай».

«Я хочу привітати усіх із цим святом! Це — перший повнометражний анімаційний фільм, створений в Укра-

їні. Слава його творцям!» — сказав В'ячеслав Кириленко під час презентації стрічки.

Віце-прем'єр-міністр нагадав, що ідея цього мультфільму з'явилася ще 2006 року, і шлях її реалізації виявився досить довгим. Відтак В'ячеслав Кириленко закликав молодих художників активніше долучатися до творення української анімації. «Кожного року ми повинні мати по одному великому анімаційному фільму для наших дітей», — сказав урядовець.

В інтерв'ю журналістам В'ячеслав Кириленко наголосив, що для розвитку українського кіно необхідно шукати

альтернативні джерела фінансування, окрім державного бюджету, і вони мають бути закріплені спеціальним законом. В умовах скорочення бюджетних видатків це надасть реальну підтримку для створення українських фільмів та анімації. «Для мене це ключове питання», — сказав В'ячеслав Кириленко про пошук нових способів фінансової підтримки кінематографічних проектів. При цьому він заповнив, що навіть в умовах скорочення бюджетних коштів не можна закрити найбільш важливі творчі проекти.

Прокат українського мультфільму «Бабай» має компонент добротності: одна гривня з кожного проданого квитка буде відправлена на потреби дітей переселенців.

У неділю в Києві біля головної ялинки країни на Софійській площі відбувся костюмований забіг «Святого Миколая».

Для участі у змаганнях зареєструвалося 600 осіб, дорослі бігли 5 кілометрів, діти — 500 метрів.

Захід був благодійним: 50 гривень від кожного реєстраційного внеску буде спрямовано на допомогу дітям, які втратили годувальника під час воєнних дій на сході.

Свято відбулося в рамках Фестивалю Святого Миколая — 2014, організаторами якого є Folk Ukraine і Країна Мрій. (УНІАН)

ЩОБ НОВИЙ РІК СТАВ РОКОМ СПРАВЕДЛИВОСТІ!

ПРО ЦЕ В КРИМУ У СВЯТОГО МИКОЛАЯ ПРОСИЛИ УЧНІ ЗРАЗКОВОЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ СТУДІЇ «СВІТАНОК»

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Середня група «Світанку» показала свій творчий доробок — уривок з вистави «Лісова пісня» Лесі Українки.

Зазвучала музика, на сцену почали виходити українські селянки, співаючи пісню «Зелене жито», — так вони привіталися з глядачами, а за ними почали оживати й інші герої «Лісової пісні» — Мавка (К. Громада), Лукаш (М. Зламан), Той, що греблі рве (М. Будний), Русалка Водяна (Г. Мартиненко), Русалка Польова (О. Михайлова), Лукашева мати (Н. Чернавцева), Килина (С. Озарук), Перелесник (Є. Клименко), Доля (Є. Богун). І стрепенувся ліс, і село ожило! Як завжди, юні актори грали правдиво й емоційно, і глядачі вірили кожному слову, яке лунало зі сцени. Ось Лукаш хоче зрізати гілку собі на сопілку, а Мавка дитячим зойком зупиняє його: «Не ріж, не ріж, не убивай! Не пий же крові сестриськи моєї». Мавка — «лісова душа» тисячі років дивилася з вірою на цей світ, поки не познайомилася з Людиною. Чи не актуально це сьогодні, коли «брат» обернувся в «чужака»? Звичайно, діти про це не гнали, але вже не так сприймалася «Лісова пісня», як декілька років тому в цій же студії, але з іншими виконавцями. Навіть пролог, який прочитали ведучі перед початком дії, — «Я на гору круту крем'яную буду камінь важкий підіймать і, несучи вагу ту тяжкую, буду пісню веселу співать», — повернув глядачів у кримське сьогодні.

Важко сьогодні українцям у Криму, і не просто існувати тут україномовній театральній студії, але жити треба, дітей виховувати треба, отой «важкий камінь» нести треба, і будь що вижити — з українською пісню на устах, із словом нашим українським, із нашими святами. У фіналі поряд із замерзлим Лукашем Мавка, яка засинає на зиму,

шепоче: «Я в серці маю те, що не вмирає». Ось така вона, «Лісова пісня» в День Святого Миколая. Ось така наша Леся Українка, яка дає нам енергію жити і бути українцями навіть тут і тепер.

А свято тривало, і вже учні молодшої групи «Світанку» пишуть Миколаю листи про мир, добро, щастя. До поштової скриньки несуть листи діти, одягнені в національні костюми. До українського Миколая звертаються діти українські, кримськотатарські, грузинські, російські, які й сьогодні не покинули україномовну студію «Світанок», бо світло від мови, від традицій українських і душевна доброта від керівника, яка своє здоров'я і сили віддає, щоб кожна дитиночка не просто

ходила до студії, а щоб полюбила українську мову, як свою рідну, а через мову, через культуру — і наш багатостраждальний народ. І діти пишуть Чудотворцю: «Добрий Миколаю, я тебе благаю, пошли щастя й світлу долю мозаїчному краю». Миколай виходить до малюків, і знову звучить — «Ой хто, хто Миколая любить, ой хто, хто Миколаю служить, тому Святий Миколай на всякий час помагай». Радість на сцені, радість та віра в залі, що добрі люди об'єднуються, а такі лихі, як чорт Антипка, згинуть з нашого життя.

Поступово черга дійшла і до старшої групи студії «Світанок». Ніка Лапченко прочитала монолог Оленки з вистави «На перші гулі». Феріде Веджат та Арлен Юсупов показали сцену з вистави «Циганка Аза». Їх змінила Віолетта Кириленко з монологом «Відьми» Т. Шевченка. Свою несподівану для глядачів Жанну Д'арк показала Даша Кушнірова, яка цього року закінчує школу театру і мрії про акторську долю. Глядачі аплодисментами провели Дашу, а їй на зміну вихором вилетіла дівчина-козачка Настя з вистави «Чарівниця», яку зіграла Ірина Осадченко з пісню «Попереду Дорошенко веде своє військо, військо запорозьке, хорошенько». Комусь у залі, напевне, почулось «Порошенко», — бо

якось аж насторожився, притих зал. А юна козачка продовжувала свою розповідь про долю дівчини, жінки, сестри, яка виглядає брата з походу. І це вже не дівчинка, а вся Україна, і які страшні, у сьогоднішній простерті слова: «Невже мені цього року в могилу лягати?».

Ось такі до Миколая запитання від старшокласників-«світанківців». А Ілля Меркулов вирішив прочитати монолог Дулігта з вистави Б. Шоу «Пігмаліон» — і знову сміх в залі, бо себе пізнаємо... Взагалі мені здалось, що в Криму сьогодні будь-який твір українською, поетичний чи драматичний, звучатиме «на злобу дня», бо куди б пальцем не ткнув — «скрізь рветься»... От і комедійний дует з п'єси М. Старицького «За двома зайцями» у виконанні Анастасії Лактіонової (Проня) та Ярослава Павлива (Голохвастов) викликав ширший сміх у залі, бо таких Пронь і Голохвастових у Криму тепер з кожним днем стає все більше.

Тим часом людей на сцені змінили «брати наші менші». Сабіна Петренко зіграла чаплу Жасмін, в яку закохався дворовий пес Чарлі, за це його назвали Ромео, а зіграв його Арсен Мукук. Ця закохана пара не хоче більше жити між людей на цій грішній землі, і вони збираються летіти у вирій — поранена чапля і пес. Ромео та Жасмін. Вирішили і зробили. Стали на краю прірви і полетіли. Тільки не у вирій... І саме ці секунди падіння й були щастям, тому що вони були разом і були вільні.

От на такій сумній ноті і завершився творчий звіт зразкової театральної студії «Світанок» перед Святим Миколаєм. І нехай цього року всі ми не «долетіли» до рідної омріяної землі, але вірою, що до наступного свята, коли Миколай завітає до студії «Світанок», ми всі вже будемо у себе вдома. Адже він не просто Миколай, а Миколай Чудотворець!

На святі був і в чудо вірить
Олександр ПОЛЬЧЕНКО

ЛЮМІНЕСЦЕНЦІЯ КРАЇНИ В ЖИВОПИСІ ІВАНА КОПАЄНКА

Час немов зімкнувся в одну точку в ретроспективній експозиції Івана Копаянкі, присвяченій його 80-річчю. Творчий ряд розгорнутих у трьох залах Будинку художника Сімферополя близько ста картин і графічних аркушів, виконаних у різні роки, не лише демонструє, як формувалася особистість одного з кращих кримських майстрів акварельного живопису, заслуженого художника України, заслуженого діяча мистецтв Криму, а й є культурною люмінесценцією нашого минулого.

Перед очима глядачів немов відкриваються простори країни, по якій він їздив з етюдником на пленери в складі творчих груп художників. Вражають міражі над водами озера Сиваш, неподалік від якого в селі Першокостянтинівка Чаплинського району Херсонської області народився. Це — перші спогади довоєнного дитинства Івана. Через два місяці після початку війни він потрапив під фашистські бомбові удари на село і був важко поранений. Втративши в 1942 році батька, жив в окупації. Після Перемоги над німецькими загарбниками багато подорожував у пошуках кращого життя: Крим, Кубань, Кавказ. Студентом Кримського художнього училища ім. М. Самокиша, а потім — Московського поліграфічного інституту пішки пройшов увесь Крим до Керчі.

— Я займався тоді туризмом, — згадує І. Копаянко. — Побачити степ, гори наяву для мене було величезним натхненним явищем, і я маю їх з того часу все життя.

Людина і природа — основна тема його живописних робіт. Він любить землю, яка

допомагає зрозуміти себе, є духовним контекстом у розкритті ідеї гармонійної цілісності навколишнього світу. У циклах «За Полярним колом», «Спогади про Північ», «Башкирські зустрічі», «Полісся» та інших з поглядом художника-патріота природа — його розрада і вчитель, світ, де можна знайти точку опори.

— Коли я бачу ці роботи в суворому стилі 60-х років минулого століття, вони викликають у мене асоціації з іконами, — говорить Микола Моргул, заслужений художник України, голова Спільки художників Криму, в якій І. Копаянко багато років очолював секцію графіки.

Життєствердуючими принципами просякнуті цикли на теми православ'я — «Храми в Криму та Росії», «Це я, Господи!», «Дорога до храму».

Кожен мазок його пензля — це ціла подія. Дитячі враження про пережите у війну трансформувалися в серіях «Брестська фортеця», «Була війна», «Переможці», триптиху «Пам'яті Перекопу», картинах «Рубіж», «Ветерани», «Мати. Пам'ять», «Квітень 45-го» у достовірний зріз трагічного часу з відчуттями і переживаннями його жаків.

Яскравою мовою образотворчого мистецтва художник протиставляє фашистській свідомості прості та вічні істини, оспівуючи труд рибалок, пастухів, сплавників лісу (цикли «Рибалки», «Спогади про хліб», «Горянки»). Світ за І. Копаянком прекрасний не сам по собі, яким

Іван Копаянко (праворуч) і Вадим Роїк

би живописним не був. Головне для нього — людина з її постійними пошуками смислу буття і самовдосконалення. І хоч на виставці переважують пейзажі, великий інтерес у відвідувачів викликають портрети.

Це — світ самого художника, в який заходиш і відчуваєш себе затишно. Все його життя пройшло поряд з мольбертом і полотном. А чистий аркуш паперу для нього — найбільша надія: може, цього разу поталанить більше? Нереалізовані сторінки не пригнічують, а тримають на стремні: «От наступного разу я обов'язково достукаюся до істини». І цей постійний поєдинок митця з полотном не

дає очам розмитися, потьмяніти.

— Іван навіть будинок свій збудував не заради сім'ї, а заради майстерні. Вона займає в ньому половину, — розповідає дружина Лариса Копаянко, відома кримська тележурналістка.

Скільки там реалізовано мрій, обговорено при зустрічах з колегами планів! На їхніх очах народжувалися всі його картини. Вадим Роїк, наприклад, на відкритті виставки розповів, що познайомився з І. Копаянком завдяки своїй мамі, вишивальниці та художниці Вірі Роїк, в 60-х роках минулого століття.

— З того часу ми стали друзями, — говорить він. — І дружба ця пройшла крізь роки. Плече друга, любов до природи, Вітчизни — все це є в його картинах, які зворушують, зачаровують.

Живописець не опускається до побутового рівня в мистецтві, а цілеспрямовано і самовіддано йде своєю дорогою, піднімаючись духом увись, немов ширяє під не-

бесами. І це відчуття дає йому те, заради чого варто жити, і для нього немає нічого неможливого.

Привітати І. Копаянкі з ювілеєм прийав з Москви ввук. Широке коло інтересів художника, відображене більш як за півстоліття творчої праці в експозиції «Моя країна», незабаром буде видано книгою. Її художній макет уже готовий. Залишається лише побажати метру кримської акварелі, роботи якого хотілося б бачити, за словами голови Асоціації музеїв і заповідників Криму Вячеслава Пересунька, в колекціях усіх 130-ти кримських музеїв, здійснення цих планів.

Живопис Івана Копаянкі з орієнтиром на високу духовність, доповнений музичними картинками у виконанні кримського гітариста Сергія Работягова та вокального ансамблю Сімферопольського музичного училища ім. П. І. Чайковського «Терра Тавріка» під керівництвом Олени Прокопеч, дав можливість побачити таке буяння барв у природі, красу людських вчинків, від яких отримуєш енергетичний заряд доброти, радості та щастя.

Валентина НАСТІНА

ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО КРИМУ

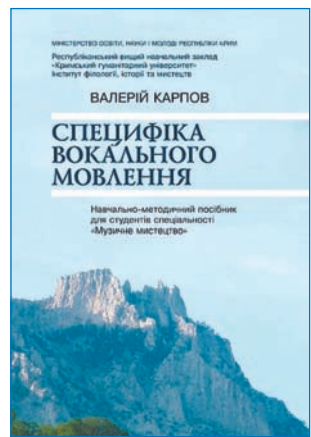
Нещодавно в Києві вийшов друком 23-й випуск наукового збірника «Праці Центру пам'яткознавства». Він містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми охорони і використання культурної спадщини в Криму», яка відбулась 23 квітня 2013 року в Сімферопольській міській раді.

В ній взяли участь краєзнавці, музейники, аспіранти і студенти Києва, Луганська, Одеси, Рівного, Сімферополя і Севастополя. Учасники конференції розглянули такі теми: сучасний стан охорони й шляхи ефективного використання об'єктів культурної спадщини в Криму; пам'ятки архітектури Криму; увічнення сторінок історії Криму; внесок видатних діячів науки і культури Криму в справу збереження культурної спадщини; історія пам'яткоохоронної діяльності в Криму. Своє дослідження учасники конференції подали в формі мультимедійних презентацій.

Крим — це музей під відкритим небом за багатством розмаїття об'єктів культурної спадщини. Їх необхідно зберегти для нащадків, ними можна пишатися. А от ефективно використати їх для розвитку туристичної індустрії півострова за умови російської окупації не вдасться...

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

м. Ірпінь

Наприкінці листопада у Сімферопольському видавництві «Доля» побачив світ навчально-методичний посібник народного артиста України, доцента кафедри музичного мистецтва та гри на музичних інструментах Кримського гуманітарного університету Валерія Карпова «Специфіка вокального мовлення». Посібник вийшов українською мовою, повідомляє сайт crimeanua.wix.com/main. За нинішніх обставин — подія!

СТИПЕНДІЇ ДЛЯ КРИМСЬКОТАТАРСЬКИХ СТУДЕНТІВ

Кримськотатарські художники пожертвували свої твори мистецтва на благодійний вечір Українського католицького університету, який відбувся на початку грудня в Києві. На виручені кошти університет створив окрему стипендію для талановитої молоді з числа кримських татар. Про це повідомляється на сайті університету.

«Ми розуміємо, що кримські татари перебувають у дуже

скрутному становищі. Ми віримо, що вони є інтегральною частиною сучасної української політичної нації, мають українську ідентичність», — зазначив перший проректор УКУ Тарас Добко.

Ініціаторами впровадження такої підтримки виступили кримськотатарські художники Рустем Скибин, Ельміра Сейт Аметова, Мамут Чурго, Ельдар Гусейнов та інші, які подарували університету свої художні твори з кераміки, художньої вишивки та різні аксесуари.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ, КАФЕДРА ТЮРКОЛОГІЇ ОГОЛОШУЄ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС СЕРЕД УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ

Напишіть твір обсягом 3 сторінки друкованого тексту (14 шрифту, одинарний інтервал) на одну з поданих нижче тем:

— Стамбул — квітка на перехресті цивілізацій;

— Трагічна доля кримськотатарського народу.

Твори надсилайте до 15 лю-

того 2015 року на електронну пошту:

kafedratyurkologii@gmail.com з позначенням «Конкурс творів» у темі листа.

В окремому файлі слід зазначити інформацію про автора: прізвище, ім'я, по батькові, місце навчання, клас,

електронну адресу, телефон, домашню адресу.

Результати будуть оголошені до 1 квітня 2015 року.

Переможці та призери кожної номінації будуть запрошені на урочисте нагородження на кафедру тюркології Інституту філології Ки-

ївського національного університету імені Тараса Шевченка, де вони зможуть ближче ознайомитися із роботою кафедри тюркології та отримати Дипломи переможців і цінні подарунки.

За інформацією про кількість поданих творів та їхній рейтинг слідкуйте на нашій сторінці ВКонтакті:

<http://vk.com/club81274332>
Тел. +38044 239-31-57

ПІДНЯЛАСЬ-ТАКИ РУКА...

22 грудня на центральній частині фасаду будівлі бібліотеки імені Франка у Сімферополі було встановлено вивіску з новою назвою установи — «Кримська республіканська універсальна наукова бібліотека», повідомляє «Крим Медіа».

Наміри перейменувати бібліотеку викликали неоднозначну реакцію в кримському суспільстві, зокрема, і з боку місцевих «політиків» — таких, як Рустам Теміргалієв та Леонід Грач; останній назвав такі плани «ідіотизмом» і навіть звернувся з цього приводу до В. Путіна. Та даремно...

Бібліотека веде свою історію з 1843 року, коли в Сімферополі було відкрито «Громадську бібліотеку для читання» з книжковим фондом у 600 томів. У 1921 році було створено Центральну обласну бібліотеку Криму, яка об'єднала фонди кількох бібліотек. Станом на 1941 рік її фонд налічував 350 тис. книжок. Бібліотека зазнала значних втрат у роки Другої світової війни. Частина книжок було знищено, частину — вивезено до Німеччини. Втрата фонду склала більш ніж 150 тис. примірників.

Ім'я Івана Франка бібліотека отримала в 1956 році у зв'язку зі 100-річчям від дня народження класика української літератури. У 2007 році відкрилася нова будівля установи.

Наукова бібліотека є одним із найбільших книгосховищ Криму та методичним центром для всіх кримських бібліотек.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральні-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com